

AKTIVNO ZA STRPNOST

Za uspešnejše vključevanje in povezovanje v naši družbi

KAZALO

Za uvod	5
Pred uporabo	6
Natalija Vrhunc: <i>Integracija beguncev v lokalnih skupnostih/mobilizacija ključnih akterjev</i>	8
Ministrstvo za notranje zadeve: <i>Integracija oseb z mednarodno zaščito v Sloveniji</i>	12
Franci Zlatac: <i>Modeli integracije priseljencev</i>	18
Nataša Čož: <i>Vrhniška CZ in prostovoljci v treh mesecih oskrbeli 11 tisoč migrantov</i>	26
Dubravka Milanovič: <i>Integracija albanskih žensk</i>	28
Ružica Boškić: <i>Integracija mladoletnikov brez spremstva</i>	30
Marina Uzelac: <i>Integracija otrok brez spremstva v Sloveniji v očeh nevladnikov</i>	34
Lea Martič: <i>Integracija beguncev skozi zaposlovanje</i>	40
Stanka Lunder Verlič: <i>Vključevanje otrok v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem</i>	44
Manca Šetinc Vernik: <i>Integracija v šoli - pogled od zunaj</i>	50
Marta Samotorčan: <i>Izkušnja z begunci v Vrtcu Vrhnika</i>	54

ZA UVOD

Dobili smo nove sosede. Prihajajo od daleč in bežali so. Da si bodo na varnem lahko ustvarili novo življenje, potrebujejo tudi našo pomoč.

Vsi se zavedamo, da se bodo srečale pravice in odgovornosti, soočeni smo s strahovi in predsodki. Dobra dejanja do sočloveka vodijo do strpnosti in do vseh prijazne družbe. Lokalne skupnosti imate pomembno (če ne celo ključno) vlogo pri uspešnem vključevanju priseljencev v novo okolje. Odločevalci – župani in občinski svetniki – ste tisti, ki lahko integracijo podprete najprej na načelni ravni, nato tudi v praksi. Prav tako ste vedno zgled drugim v vašem okolju: vaša dejanja vedno znova odmevajo v skupnosti. In ne pozabite - s povezovanjem in sodelovanjem se lahko gradijo projekti in vezi, ki bodo izboljšale in obogatile življenje ne le novim prebivalcem vaše skupnosti, temveč tudi vsem ostalim.

Pred nami so procesi učenja, saj moramo ugotoviti, kaj v naših skupnostih deluje. Naj vam pri tem služi tudi pričujoča publikacija. S povezavami do različnih spletnih mest in projektov lahko odkrijete številne dobre prakse. Njihova rdeča nit pa je vedno komunikacija, povezovanje in vključevanje.

Če bomo znali ustvariti odprt prostor za dialog in za vključevanje ter povezati vse akterje, bomo odkrili tudi, da nas drugačnost bogati.

Strpnost je vedno posledica odločitve. Bodimo aktivni. Bodimo strpni.

Kristina Plavšak Krajnc
direktorica Urada Vlade RS za komuniciranje

PRED UPORABO

Lanski množičen prihod beguncev nas ni presenetil. Država se je na to možnost pripravljala skorajda vse leto. Policisti, pripadniki civilne zaščite, vojaki, zdravstveno osebje, prostovoljci so se v težkih, fizično in psihično izjemno obremenjujočih razmerah učinkovito organizirali in tudi kot posamezniki zelo dobro delovali znotraj sistema. Toda še tako dobra organizacija lahko funkcionira le v okviru lastnih omejitev. Slovenija je majhna država in naše kadrovske in prostorske kapacitete so zelo omejene. Zdržati prihode več tisoč ljudi na dan, jim v zimskih razmerah zagotoviti bivanje, vredno človekovega dostojanstva, je bilo izjemno zahtevno.

Težko je bilo tiste dni na Dobovi ali v Šentilju ostati miren ob pogledu na množice izmučenih ljudi. Začetni šok – doživeli pa smo ga vsi – je v marsikom sprožil ogromno negotovosti in strahu. In – kot piše ena izmed avtoric v publikaciji, ki jo držite v rokah – se je v tem nenadnem soočenju s posledicami igre globalnih akterjev pokazalo, da je na preizkušnji predvsem naša sposobnost empatije ter sprejemanja drugačnih in drugačnosti.

Tudi v Sloveniji smo bili priča nestrpnim verbalnim izpadom in dejanjem, uperjenim proti beguncem in migrantom ali drugim različnim skupinam. Na Uradu za komuniciranje smo z zaskrbljenostjo opazovali razvoj dogodkov. Ker se samo s pasivnim opazovanjem ničesar ne reši, še zlasti pa to velja v boju proti nestrpnosti, smo se dejavno vključili. Poleg intenzivnega komuniciranja z domačimi in tujimi mediji, vzpostavitev spletnega mesta '[Pomoč beguncem](#)', tudi s serijo delavnic 'Aktivno za strpnost'. Njihove izvedbe medijsko nismo izpostavljali, so pa imele – kot se je izkazalo – precejšen odmev v posameznih lokalnih skupnostih.

Delavnice smo zasnovali v sodelovanju s SLOGO – platformo nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč ter moderatorko Natalijo Vrhunc. Njihov namen je bil, da na podlagi izkušenj z migracijami raziščemo, kateri zadržki se pojavljajo v lokalnih skupnostih do beguncev in migrantov, kakšni strahovi se pojavljajo v teh skupnostih ter kaj bi lahko ključni ljudje v nekem okolju naredili, da bi lokalne skupnosti priseljence lažje sprejele.

Na delavnice nismo prišli s ponujenimi rešitvami, ampak je moderatorka udeleženke skozi razpravo vodila tako, da so o njih razmišljali in jih sami oblikovali. Vsako okolje ima svoje specifične in učinkovite rešitve lahko nastanejo le ob upoštevanju le-teh. Delavnice so potekale maja in junija na Vrhnikih, v Logatcu, Celju, Novi Gorici in Jesenicah. Rezultati so bili odlični. Povsod se je ponovil enak scenarij: po začetni zadržanosti so se udeleženci aktivirali, angažirali, ideje so začele vreti iz njih in ob koncu predlogov, kaj lahko oni sami naredijo za boljšo integracijo novih ali starih priseljencev v svojem okolju, kar ni

bilo konca. Hkrati – to moramo zapisati – so njihovi odzivi pogosto postavljali (ne vedno prijetno) zrcalo vladnim politikam in odločitvam.

Podobno je zasnovana tudi publikacija, katere osnovni namen je ponuditi pomoč lokalnim skupnostim pri konstruktivnem naslavljanju in soočanju z aktualnimi migracijskimi trendi. Na eni strani predstavljamo sistem, tj. kako je v Sloveniji zastavljena integracije oseb s statusom mednarodne zaščite. Na drugi strani je (do države pogosto kritičen) pogled zelo izkušenih predstavnikov nevladnih organizacij, ki se s sistemom soočajo vsak dan pri neposrednem delu z begunci in migranti. Tretji pogled so izkušnje z migranti oz. integracijo, opisane s strani udeleženk že omenjenih delavnic. Vse skupaj smo opremili tudi s kratkimi in praktično naravnanimi priporočili lokalnim skupnostim, kako lahko pristopijo k integraciji priseljencev.

Uredniško pojasnilo:

V prispevkih se ves čas pojavljajo izrazi begunec, migrant, priseljenec, osebe z mednarodno zaščito... Izrazov namenoma nismo poenotili, saj so v nekaterih prispevkih uporabljeni povsem poljudno, tako kot jih uporabljamo v vsakdanji rabi, spet v drugih pa je uporaba točno določenega izraza utemeljena v zakonodaji ali drugih dokumentih. Beguncem, migrantom, priseljencem je pravzaprav vseeno, kako jih imenujemo. Želijo si najti le svoj prostor pod soncem.

Risbe, objavljene v publikaciji, so narisali otroci begunci/migranti. Vir: Unicef Slovenija

Integracija beguncev v lokalnih skupnostih

Opis moderatorskega procesa

Natalija Vrhunc, moderatorka

V maju in juniju 2016 sta Urad Vlade RS za komuniciranje in [SLOGA](#) serijo delavnic 'Aktivno za strpnost'. **Udeleženci** so bili mnenjski voditelji posameznih lokalnih skupnosti, med katerimi jih je večina že imela izkušnje pri delu z begunci. Na podlagi izkušenj, ki so jih udeleženci delavnic v preteklih mesecih v lokalnih skupnostih dobili pri delu z begunci in migranti, smo na delavnicah raziskovali, **kateri izzivi in zadržki se pojavljajo v lokalnih skupnosti ob integraciji migrantov**, kateri so ključni vzvodi v nekem okolju, ki bi lahko pomagali, da bi lokalne skupnosti migrante lažje sprejele, in kakšna je pri tem vloga mnenjskih voditeljev v posameznem okolju.

Cilji delavnic so bili:

- ustvariti **odprt prostor za pogovor** lokalnih mnenjskih voditeljev o dosedanjih izkušnjah ter tako **zbrati dobre in slabe prakse** ustvarjanja stikov med lokalno skupnostjo in begunci ter migranti;
- spodbuditi udeležence delavnic **k razmišljanju o njihovi vlogi v kontekstu integracije** ter jih usposobiti za delovanje v kontekstu integracij;
- **ozaveščati lokalne mnenjske voditelje o pomenu integracije in njihovi vlogi** za njeno uspešno izvajanje ter jih spodbuditi, da razmišljajo, iščejo in oblikujejo učinkovite rešitve, prilagojene njihovem okolju.

Udeleženci, ki so na začetku delavnice že z neverbalno govorico jasno izražali, da jim je popoldanska udeležba na delavnici odveč, ker so bili utrujeni in/ali se je niso udeležili

prostovoljno, so na koncu delavnice sijali od zadovoljstva, sproščeno komunicirali z drugimi udeleženci ter se čudili, kako da so po štirih urah popoldanskega dela, ob osmih zvečer, bolj spočiti in se počutijo bolje, kot so se na začetku.

Tak odziv potrjuje znano dejstvo, da so v dialoškem odnosu, ko poglobljeno poslušamo in se izražamo z namenom, telesne celice bolj prekrvavljene, posledično pa to vodi k večji budnosti in boljšemu počutju.

Delavnice za mobilizacijo ključnih akterjev v lokalnih skupnostih so trajale po štiri ure. **Struktura delavnic je sledila namenu:** po vzpostavitvi varnega prostora komuniciranja ter začetni predstavitvi udeležencev in njihovih pričakovanj je sledila kratka strokovna predstavitev aktualnih migracij. Predstavitev je bila namenoma kratka, saj smo želeli podati le nek razširjen in skupen okvir razumevanja begunske vsebine, ki je temeljil na pravnih in stvarnih dejstvih. V moderiranih procesih se izogibamo (sicer precej konvencionalnim) daljšim začetnim predstavitvam strokovnjakov, ker preveč pasivizirajo udeležence. Namesto tega želimo čim prej dati glas udeležencem in tako čim bolj izkoristiti potencial skupine.

Uvod v skupinsko delo v manjših skupinah (3–4 udeleženci) je bil **poglobljen individualen razmislek** o nedavni izkušnji z begunci v Sloveniji ali kateri koli drugi izkušnji sodelovanja in povezanosti v skupnosti s priseljenci oziroma tujci, v kateri je prišlo do kvalitativnega preskoka, zaradi česar je sodelovanje prešlo na novo raven, v kateri je vsakdo lahko našel svoje mesto v celotni sliki. Udeleženci so bili povabljeni tudi **k razmisleku o tem, kaj bi želeli spremeniti**. Z miselnim okvirom, naravnanim na kvalitetne izkušnje sodelovanja v skupnosti, so se udeleženci osebno in čustveno prestavili na raven **možnosti in identificiranja vitalnih sil** oziroma jeder, ki so v skupnosti že delovala ali še delujejo.

S te ravni je **iskanje možnih načinov in korakov integracije v lokalni skupnosti podprto z osebno konkretno izkušnjo ter povezano z vrednotami in prepričanji posameznika**, ki so najmočnejša motivacijska sila. V tak pristop vključimo tudi vsebine, ki jih pogrešamo oziroma jih želimo spremeniti, vendar je vse skupaj utemeljeno na izkušnji možnega in različnih možnosti, ne pa na kritiziranju oziroma obsojanju in iskanju pomanjkljivosti. Po individualnem razmisleku smo v omizjih iskali ključne izzive in ključne dejavnike uspeha integracije,

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Povežite ključne akterje integracije v lokalnem okolju.

Spodbujajte empatijo do ljudi v stiski.

Povežite se z okolji, kjer že imajo izkušnje z integracijo priseljencev.

ki smo jih nato predstavili vsem udeležencem. V zadnjem delu smo na podlagi tega, kar že deluje in kar je za integracijo pomembno, iskali prve naslednje korake za integracijo v lokalni skupnosti. V delo sta bila vključena odmor in menjava omizij, tako da so udeleženci imeli priložnost spoznati in sodelovati z različnimi udeleženci.

Vloga moderatorja (angl. facilitator) v procesih skupinskega dela je ključna v več pogledih:

- moderator vzpostavi varen prostor spoštljivega in ustvarjalnega sodelovanja;
- skupino vodi k zastavljenemu cilju in želenim rezultatom;
- z moderatorskimi metodami pa vzpostavlja tudi sodelovalno okolje, v katerem so vsi udeleženci enakovredni in lahko prispevajo po najboljših močeh.

Z moderatorjevim vodenjem skupine dosežemo najvišjo možno raven sodelovanja, kar ustvarja najboljše rezultate, ki jih posamezniki sami ali v okolju, ki ne deluje po načelih vključevanja različnih mnenj in sproščene svobode izražanja, ne bi dosegli. Hkrati se v skupini s takim načinom dela vzpostavljajo odnosi, ki so dober temelj za potencialno dolgoročno sodelovanje. V položaju, v katerem lahko posamezniki izrazijo in nadgrajujejo ideje brez strahu pred kritiko, v katerem so njihove ideje dobrodošle ter v katerem se držimo načela, da ločujemo med idejami in njihovimi zagovorniki, se motiviranost za sodelovanje in pripadnost želenim rezultatom močno zviša. Naloge, ki so pred skupino, postanejo s poglobljenim poslušanjem mnenj drugih in skupnim raziskovanjem izziv in užitek.

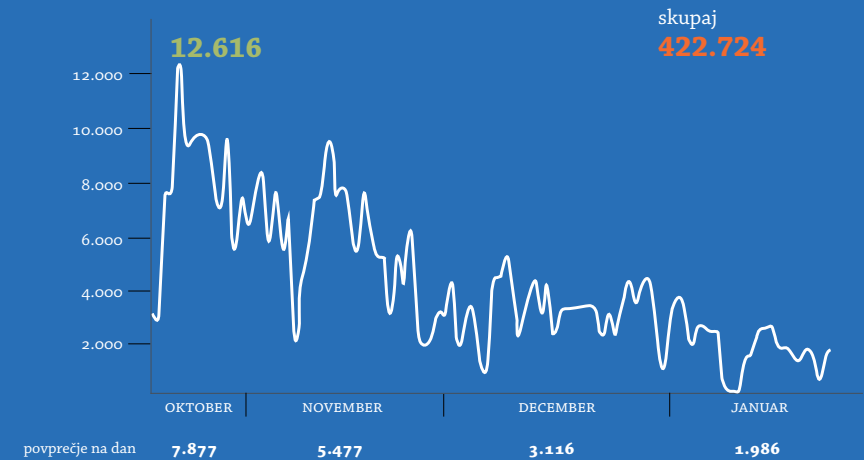
Na delavnicah, ki sta jih pripravljala Sloga in Urad za komuniciranje, smo v enem popoldnevu z moderiranim in ustrezno strukturiranim procesom uspeli doseči, da so se ključni akterji za integracijo v lokalni skupnosti, npr. predstavniki vrtcev in šol, policije, civilne zaščite, izobraževalnih ustanov za odrasle, centra za socialno delo, občinske uprave idr., med seboj bolje spoznali, povezali, prepoznali moč in možnosti skupnega delovanja ter prevzeli odgovornost za delovanje.

Za idejami konkretnih dejavnosti so se prepoznali kot nosilci oziroma izvajalci, kar je nujni korak, da sicer krasni rezultati skupinskega dela (sestankov, delavnic ...) ne ostanejo na papirju. Do delovanja ne pride, ko ena oseba govori, drugi v skupini pa jo poslušajo. Dialog, interakcija, izražanje dvomov in zaveze, ki nastanejo s skupnim delom, premaknejo zadeve naprej.

MIGRACIJE V ŠTEVILKAH

Prehod migrantov skozi Slovenijo

v obdobju od 17.10.2015 do 25.1.2016

8.313 trenutna kapaciteta sprejemnih in nastanitvenih centrov v Sloveniji

Struktura migrantov

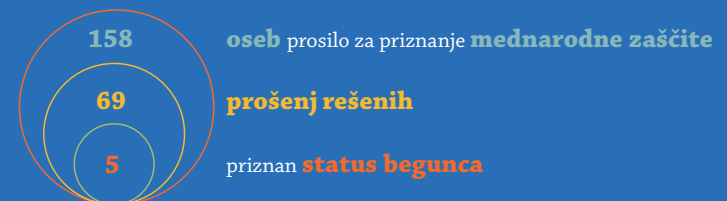
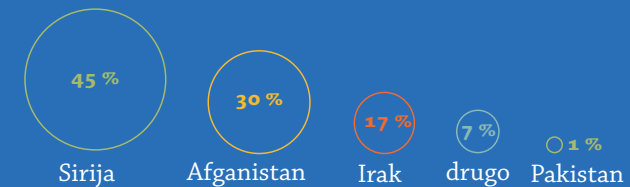

48,7 %
moški

51,3 %
ženske in mladostniki

Državljanstvo migrantov

Integracija oseb z mednarodno zaščito v Sloveniji

Ministrstvo za notranje zadeve

Vključevanje oseb z mednarodno zaščito v slovensko družbo je dinamičen, predvsem pa dvosmeren proces. Tako je po eni strani odgovornost države, da zagotovi ustrezne pogoje za njihovo življenje, po drugi strani pa se od oseb z mednarodno zaščito pričakuje dejavno sodelovanje.

Slovenija zagotavlja pogoje za vključevanje oseb z mednarodno zaščito v družbeno, kulturno in gospodarsko življenje v t. i. **integracijskem postopku**. Postopek temelji na osebnem integracijskem načrtu, ki se pripravi in izvaja na podlagi posameznikovih potreb, znanja, zmožnosti in sposobnosti, ter vključuje načrt dejavnosti za lažje vključevanje v okolje. Posameznik lahko pomoč pri vključevanju v okolje koristi tri leta od pridobitve statusa.

Oseba, ki ji je bila priznana mednarodna zaščita, je upravičena do **nastanitve v integracijski hiši** za obdobje enega leta od dneva pridobitve statusa (bivanje lahko podaljša najdlje za šest mesecev, vendar morajo za to obstajati utemeljeni razlogi). V Sloveniji imamo trenutno dve integracijski hiši – v Mariboru in Ljubljani. Po preteku enega leta se preseli na zasebni naslov. Če posameznik nima lastnih sredstev za preživljanje, je 18 mesecev od

dneva pridobitve statusa upravičen do denarnega nadomestila za zasebno nastanitev na zasebnem naslovu. Če se je v tem obdobju posameznik udeležil tudi tečaja slovenskega jezika in bil prisoten vsaj 80 odstotkov ur, se mu lahko pravica do prejemanja denarnega nadomestila podaljša za nadaljnjih 18 mesecev. Kdor ima status dijaka ali študenta ali je udeleženec izobraževanja odraslih in v Sloveniji nima zavezancev za preživljanje ter je nastanjen na zasebnem naslovu, mu država pomoč pri nastanitvi v obliki denarnega nadomestila zagotavlja tri leta.

Programi integracije in pomoči pri vključevanju, ki jih osebam z mednarodno zaščito v imenu države zagotavlja ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, vključujejo **operativno pomoč pri urejanju življenjskih situacij, učno pomoč in učenje jezika ter izvedbo integracijskih ukrepov z izvajanjem različnih dejavnosti**, ki osebam z mednarodno zaščito in njihovim družinskim članom lajšajo dostop do informacij in lažjo orientacijo v družbi.

Največja projekta na tem področju sta *Pomoč pri integraciji za osebe z mednarodno zaščito* in *Tečaj slovenskega jezika*, katerih skupna vrednost pogodb znaša okoli 1.350.000 evrov in sta sofinancirana s strani Sklada za azil, migracije in vključevanje v višini 75 odstotkov. Pri izvajanju projekta »Tečaj slovenskega jezika« ministrstvo sodeluje z regionalnimi pogodbenimi partnerji (*Ljudske univerze, Cene Štupar, CIK Trebnje* in *Veris, d. o. o.*) in njihovimi podizvajalci.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Vzpostavite "enotno točko", kjer lahko tisti, ki želijo ostati v Sloveniji, skozi informativni pogovor dobijo vse pomembne informacije o življenju in delu v Sloveniji in/ali vaši lokalni skupnosti ter se seznanijo s tukajšnjo kulturo in navadami.

V okviru projekta **Tečaj slovenskega jezika** so osebe z mednarodno zaščito upravičene do tečaja slovenskega jezika v obsegu 300 ur, v posebnih okoliščinah se jim lahko zagotovi še dodatnih 100 ur. V okviru tečaja slovenskega jezika osebe z mednarodno zaščito spoznavajo tudi slovensko družbo in kulturo. Tečaji se izvajajo v krajih po Sloveniji, kjer so osebe z mednarodno zaščito nastanjene.

Program **Pomoč pri integraciji za osebe z mednarodno zaščito** - trenutno ga izvaja nevladna organizacija Društvo Odnos - je namenjen zlasti reševanju težav na področju zasebne nastanitve, spremstva in urejanja potrebne dokumentacije (odprtje bančnega računa, sprememba bivališča, oddaja vlog na center za socialno delo ipd.) z razlago delovanja sistema in nudenja pomoči ob izjemnih situacijah. Osebam z mednarodno zaščito in njihovim družinskim članom se zagotavlja dodatna pomoč pri učenju slovenskega jezika, razumevanju učne snovi, pomoč pri domačih nalogah in tudi pomoč nepismenim osebam pri opismenjanju.

Poleg nastanitve v nastanitvenih zmogljivostih ministrstva in denarnega nadomestila za zasebno nastanitev imajo osebe s priznano mednarodno zaščito naslednje pravice:

- pridobitev informacij o statusu, pravicah in dolžnostih,
- prebivanje v Republiki Sloveniji,
- zdravstveno in socialno varstvo, izobraževanje in usposabljanje,
- zaposlitev in delo ter pomoč pri vključevanju v okolje.

Na področju **pravic iz zdravstvenega ter socialnega varstva in izobraževanja** so osebe z mednarodno zaščito izenačene s slovenskimi državljani, pravice iz zaposlovanja in dela pa lahko uveljavljajo po predpisih, ki urejajo zaposlovanje in delo tujcev.

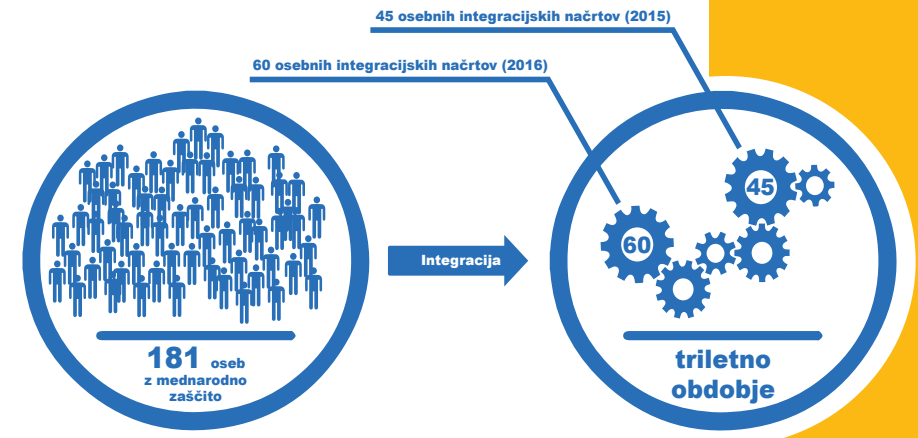
Posebnost v letu 2016 je **uvajalni trimesečni orientacijski program za osebe**, preseljene v Slovenijo v okviru trajnih preselitev, ki je namenjen učenju osnov slovenskega jezika, pomoči pri urejanju dokumentov in praktičnemu spoznavanju vsakdanjega življenja.

Vse od začetka izvajanja orientacijskega programa in individualnega dela z osebami z mednarodno zaščito morajo izvajalci programov svetovalcem za integracijo pri MNZ redno poročati o vsaki posamezni osebi, in sicer o dejavnostih, ki se jih udeležuje, napredku pri vključevanju v družbo in vseh drugih dejavnikih, ki kakor koli vplivajo na sposobnost vključevanja v družbo. Ker področje vključevanja v slovensko družbo zahteva multidisciplinaren pristop, je pomembno sodelovanje z drugimi pristojnimi resorji, predvsem z ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na področju aktivne politike zaposlovanja in z ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport na področju vključevanja v izobraževalni sistem.

Za **mladoletnike brez spremstva** mora po pridobitvi statusa pristojni center za socialno delo izvesti tudi postopek nastanitve in mu nemudoma postaviti skrbnika v skladu z veljavnimi

predpisi. **Bratov in sester se praviloma ne ločuje. Pri tem se upošteva korist mladoletnika brez spremstva, zlasti pa njegova starost in stopnja zrelosti.** Spremembe prebivališča se omejijo na najmanjši možni obseg.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

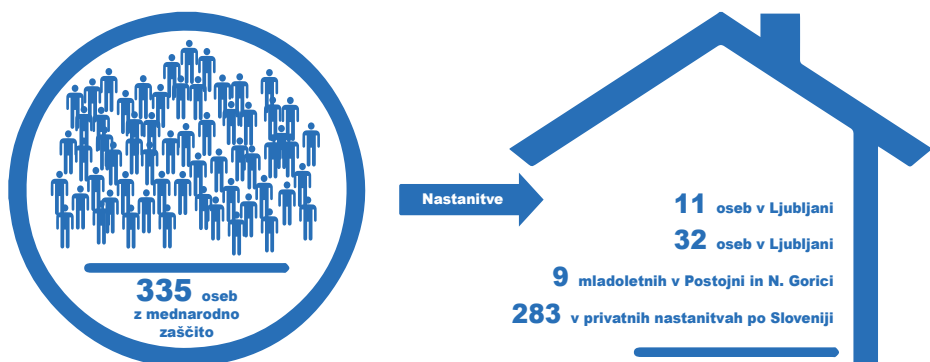
Trajne preemstitve in preselitve

V prihodnje Slovenijo na tem področju čaka še veliko dela, saj se je zavezala, da bo sprejela 567 oseb iz projekta preemstitve (iz Italije in Grčije) in 20 oseb iz projekta trajne preselitve. Slovenija je že začela postopek preemstitve; tako je bilo iz Italije in Grčije k nam premeščenih 34 oseb, postopki za preemstitev preostalih oseb so v teku.

Na uspešnost procesa vključevanja **zelo močno vpliva predvsem lokalno okolje**, zato je v okviru dejavnosti predvideno tudi sodelovanje z vsemi ključnimi ustanovami v krajih, kjer bodo nastanjene premeščene oziroma preseljene osebe.

Kot dolgoletni in ključni partner države bodo v lokalnem okolju konkretno izvajanje pomoči pri vključevanju teh oseb v družbo zagotavljale nevladne in druge organizacije, in sicer v okviru programov, ki jih bo v ta namen sofinanciralo ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.

Ustanovite lokalne migracijske svete, v katere bi poleg državnih institucij, pristojnih za integracijo, lokalnih služb ter NVO vključili tudi priseljence oz. njihove predstavnike.

Zavedamo se, da je izvajanje integracije pomemben izziv za vse – tako za državne organe, nevladne organizacije in tudi za prebivalstvo. Že ob migracijskem valu je bila zaskrbljenost lokalnega prebivalstva v krajih, kjer so bili sprejemni oziroma namestitveni centri precej visoka, zato so si predstavniki ministrstva za notranje zadeve v številnih pogovorih prizadevali pojasniti, da država njihovo skrb razume. Da bi zmanjšali pretirano zaskrbljenost, so bile občine, ki so bile med množičnimi prihodi izpostavljene, o vseh ukrepih redno obveščene. Predstavniki MNZ, predvsem državni sekretar Boštjan Šefic, ki v okviru ministrstva in na medresorski ravni koordinira celoten projekt, pa si ves čas prizadevajo za sprotno izmenjavo mnenj in usklajevanje stališč.

Soočanje z nestrpnostjo in ksenofobijo

Nestrpnost in nezaupanje do tujcev v Sloveniji žal kljub temu dobivata neželene razsežnosti. Rešitev je v skupnih prizadevanjih države in lokalnih skupnosti **v ustvarjanju pozitivnega družbenega ozračja, spodbujanju k medsebojnemu spoštovanju in strpnosti**, predvsem pa v spoštovanju pravil pravne države. Dejstvo je, da se delo na tem področju nikoli ne konča in da gre za trajen proces.

Slovenija leži na eni od možnih migracijskih poti, zato je odgovornost družbe kot celote, da pomaga po najboljših močeh.

PREMESTITVE IN PRESELITVE

160.000 oseb, ki jim je vojna uničila domove, **bodo sprejele države EU** (Sklep EU 2015/1532, Sklep EU 2015/1601).

Trenutne **zaveze Slovenije** so, da **sprejme 587 oseb**:

- **20 oseb** iz tretjih držav, ki že imajo priznan status, bo **v Slovenijo trajno preseljenih**;
- **567 oseb**, ki bodo premeščene iz Italije in Grčije, **bo vključenih v postopek za priznanje mednarodne zaščite**.

V okviru **premestitve** bo Slovenija sprejela **osebe iz Sirije, Eritreje, Iraka, Jemna, Svazija, Centralnoafriške republike in Bahrajna**.

PRIORITETA: **DRUŽINE**

Slovenija bo s premestitvami oseb začela aprila 2016.

Osebe, ki bodo premeščene v Slovenijo, bodo najprej vključene v **postopek za priznanje mednarodne zaščite**, nato sledi **postopek integracije**.

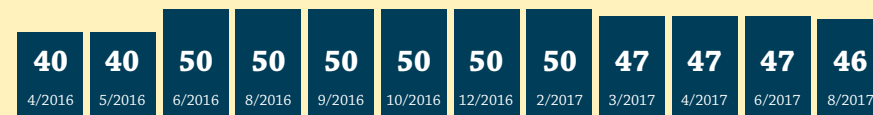
V okviru **trajne preselitve** bo Slovenija sprejela **osebe iz Sirije**.

CILJNA POPULACIJA: **2 - 4 DRUŽINE**

Vse trajne preselitve bodo predvidoma opravljene v letu 2016.

Trajno preseljene osebe z že prizanim statusom v tretji državi **začnejo s programom vključevanja oziroma integracije**.

Predvidena časovnica prihoda premeščenih oseb:

Modeli integracije priseljencev

Franci Zlatar, Slovenska filantropija

Za pojmovanje procesov vključevanja priseljencev v novo družbeno okolje se danes najpogosteje uporablja izraz integracija. **Integracija je dvosmerni proces prilagajanja migrantov in tudi družbe sprejemnice na številnih ravneh, predvsem na ekonomski, socialni, kulturni, verski in politični.** Po Bešter (2003) je bistvo integracije v dvosmernosti, ki zahteva prilagajanje priseljencev in tudi večinske družbe, zato morajo biti ukrepi integracijske politike usmerjeni v obe populaciji.

Integracija priseljencev je izjemno kompleksna in odvisna od številnih dejavnikov, kot so zgodovina in kultura države, državna ureditev, prevladujoči vzorci priseljevanja itd. Kot navaja [Mednarodna organizacija za migracije](#), so bili v preteklosti v rabi različni modeli integracije:

- **asimilacija:** priseljenci naj bi postopno postali enakopravni državljani in se zlili z večinsko sprejemno družbo. Gre za enostranski proces prilagajanja in prevzemanja norm in vrednot ter zlitje z večinsko družbo;
- **integracija:** obojestransko prilagajanje med priseljenci in družbo sprejemnico;

- **multikulturalnost:** od priseljencev se ne zahteva, da bi se odpovedali svoji kulturi, ob tem imajo enake pravice in možnosti kot sprejemna družba. Posledica tega modela je pogosto ločenost ene kulture od druge;
- **segregacija:** od priseljencev se ne pričakuje prilagoditev kulturi sprejemne družbe, prav tako ne predvideva velikega prilagajanja sprejemne družbe. Začasna narava sistema priseljevanja vodi do zagotavljanja omejenih socialnih pravic za priseljence in jih celo izključuje iz nekaterih vidikov družbenega življenja v sprejemni družbi.

Bešter (2003) navaja tudi:

- **Model diferenciranega izključevanja oz. socialna vključenost in državljanska izključenost:** priseljenci so vključeni v nekatere sfere družbenega življenja (predvsem na trg dela), nimajo pa dostopa do nekaterih drugih sfer (socialni sistem, državljanstvo, politična participacija). Tak model so sprejele predvsem države, ki niso bile deležne preseljevanj iz nekdanjih kolonij in ki so po drugi svetovni vojni vodile politiko rekrutacije začasnih gostujočih delavcev (Nemčija, Švica in Avstrija). Te države so na priseljevanje gledale kot na začasen pojav, ki naj bi se končal z vrnitvijo priseljencev v njihovo izvirno državo.
- **Asimilacijski model ali model diferenciranega vključevanja** predvideva vključitev priseljencev v večinsko družbo tako, da se priseljenci odpovedo svojemu jeziku, kulturi in družbenim značilnostim ter se zlijejo z večinsko družbo. Večinsko breme prilagajanja leži na priseljencu, vloga države pa je, da zagotovi ugodne razmere za čim hitrejšo individualno prilagoditev in prevzem večinske kulture in vrednot. Pri tem modelu gre v glavnem za integracijo preko naturalizacije. Model izhaja iz predpostavke, da bodo priseljenci pretrgali vezi s svojo izvirno državo in ostali v novi državi za stalno. Francija je primer evropske države, ki je najbližje temu modelu.
- **Model pluralističnega vključevanja ali multikulturni model** predvideva, da se priseljenci vključijo v politično skupnost in hkrati ohranjajo svojo kulturno različnost. Priseljencem naj bi bile zagotovljene enake pravice kot državljanom na vseh področjih družbenega življenja, ne da bi se od njih zahtevalo, da se odpovedo svoji kulturi. Naselitev v eni državi ter ohranjanje socialnih in drugih vezi z drugo se v tem modelu medsebojno ne izključujeta. Med evropskimi državami je v sedemdesetih letih multikulturni model uvedla Švedska.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ustanovite koordinacijo služb, vključenih v podporo integraciji.

Pomagajte civilni družbi in prostovoljcem v lokalnem okolju. Družbeno odgovorni lokalni podjetniki lahko morda zagotovijo tudi kakšno finančno spodbudo za njihovo delo.

Navedeni modeli so v praksi pokazali **številne pomanjkljivosti**, ki so bile predvsem posledica dejstev, da integracija bodisi ni bila razumljena kot aktivni dvosmerni proces bodisi se je pričakovalo, da priseljenci v evropskih državah ne bodo ostali za vedno. Dejstva govori drugače, predvsem v Nemčiji, kamor naj bi priseljenci prišli začasno, a je večina ostala za stalno. Model diferenciranega vključevanja ima številne negativne posledice, kot so ločenost priseljencev od večinskega prebivalstva, nizka stopnja izobrazbe priseljencev itd. Še najbližje idealnemu modelu integracije je bil švedski model, vendar tudi ta ni zaživel v celoti. Tudi v tem primeru so priseljenci pogosto živeli ločeno od večinskega prebivalstva.

Zaradi navedenega je Evropska unija v devetdesetih letih začela razvijati **skupno integracijsko politiko**, temelječo na integraciji kot dvosmernem procesu, ki priseljencem omogoča, da postanejo enakopravni člani družbe in hkrati lahko ohranijo svojo kulturno identiteto. Toda ker integracijske politike posameznih držav članic temeljijo predvsem na pravno neobvezujočih ukrepih, se njihovi integracijski ukrepi še vedno med seboj razlikujejo ter pogosto temeljijo na zgodovini in kulturi države, državni ureditvi in preteklih vzorcih priseljevanja. Integracija je v praksi pogosto še vedno razumljena parcialno, v luči v preteklosti uporabljenih modelov (pogosto bodisi kot asimilacija ali segregacija), zato so slabi tudi rezultati v praksi.

Dimenzije celostne integracijske politike

Zaradi vsega navedenega je še toliko pomembnejše poznavanje dimenzij integracije kot dvosmernega procesa, temeljnih elementov integracijske politike in primerov dobrih praks.

Dimenzije integracije lahko po Bešter (2006) razdelimo na naslednje:

- **pravna:** izenačenje pravnega statusa s statusom državljanov;
- **poselitvena in bivanjska:** možnost naselitve kjer koli pod enakimi pogoji kot drugi prebivalci;
- **socialno-ekonomska:** enake možnosti vseh skupin prebivalstva glede zaposlitve, socialno-ekonomskega statusa, dohodkov, koriščenja socialnih storitev itd.;
- **integracija na področju izobraževanja:** enakopraven dostop do izobraževalnih ustanov;
- **kulturna:** spoznavanje drugih kultur in sprejemanje kulturnih vzorcev drugih etičnih skupin, hkrati pa ponotranjenje novih vrednot, norm in vedenjskih vzorcev;
- **politična:** vključenost v procese političnega odločanja;
- **družbena:** socialni stiki z okolico, ki niso omejeni na eno etnično skupino;
- **identifikacijska:** občutek pripadnosti družbi (državi), v katero se migranti priselijo.

V nadaljevanju celostno integracijsko politiko predstavljamo po posameznih elementih, kot jih v dokumentu iz leta 2004 navaja [mreža nevladnih organizacij za integracijo](#).

1. Nastanitev

Priseljenci morajo imeti enake pravice in možnosti pri dostopanju do nastanitev kot večinsko prebivalstvo. V izogib getoizaciji priseljencev in za njihovo uspešno integracijo

je pomemben razvoj socialno in etnično mešanih skupnosti. Individualne in tudi institucionalne oblike nastanitev je smiselno integrirati v obstoječe stanovanjske soseske. Priseljenci naj bi v institucionalnih oblikah nastanitve, kot so npr. sprejemni centri, bivali čim krajši čas (največ šest mesecev), potem pa naj bi jim bil čim prej omogočen dostop do individualnih nastanitev. Priseljenci, zlasti osebe s priznano mednarodno zaščito, ki nimajo lastnih sredstev, morajo imeti možnost pridobitve različnih subvencij za dostop do zasebnih nastanitev.

Primer dobre prakse:

Italijanski sistem za zaščito prisilcev in oseb z mednarodno zaščito SPRAR sestavljajo različni akterji (ministrstvo za notranje zadeve, združenje italijanskih občin, lokalne skupnosti in nevladne organizacije), ki skupaj zagotavljajo več kot 22 tisoč nastanitvenih mest za prisilce in osebe z mednarodno zaščito. **Velik poudarek dajejo decentralizaciji integracije in razpršenim oblikam nastanitve v običajna stanovanja, ki se ponujajo na trgu.** Samo v Trstu je na tak način trenutno nastanjenih tisoč prisilcev za mednarodno zaščito.

2. Izobraževanje

Izobraževanje, še zlasti učenje jezika države sprejemnice, je ključen element za integracijo priseljencev. Zelo pomembno je **izobraževanje priseljenskih otrok**, ki so pogosto most med družinami in skupnostjo države sprejemnice. **Pomembno je, da starši sodelujejo v šolski skupnosti.** Šola mora delovati kot posrednik pri integraciji, učni program priseljenih otrok mora biti prilagojen potrebam vseh otrok v šoli, torej tudi priseljenskih, ter mora delovati v duhu strpnosti in sodelovanja. Pomembna je **vpeljava multikulturnega izobraževanja**, ki predstavi elemente različnih kultur, tako priseljencem kot tudi večinskemu prebivalstvu.

Številne evropske države so uvedle t. i. **uvajalne integracijske programe**, ki vključujejo učenje jezika države sprejemnice, spoznavanje družbe in kulture, načinov delovanja različnih sistemov ter tudi »vrednot in norm zahodnih družb«. V tovrstne programe bi morale biti vključene vse skupine priseljencev

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Organizirajte spoznavne večere (kulturne, športne, družabne) dogodke.

Imate prazna občinska stanovanja? Ponudite jih priseljencem.

Aktivno pristopite k priseljencem in jih povabite v svojo skupnost.

ne glede na njihov status, omogočeno pa bi moralo biti tudi vzpostavljanje povezav priseljencev z lokalnimi zaposlovalci. Uvajalni programi morajo biti oblikovani tako, da čim bolj upoštevajo individualne okoliščine priseljencev. Pri tem pa je treba **posebno pozornost nameniti najbolj ranljivim skupinam priseljencev (ženske, mladoletniki, starejše osebe)**. Pomembno je, da so uvajalni programi brezplačni in tako dostopni vsem priseljencem.

Primer dobre prakse:

Danska izvaja triletni uvajalni program, ki omogoča dobre možnosti učenja jezika in promovira možnosti zaposlovanja. Program je v veliki meri prilagojen potrebam in individualnim okoliščinam posameznika, ima pa tudi določene negativne elemente, npr. osredotočenost na sankcije in manj na spodbude, premalo pozornosti se namenja tudi različnim oblikam indirektna diskriminacije.

3. Prepoznavanje znanj in kvalifikacij

Poleg ustreznega prepoznavanja formalnih kvalifikacij priseljencev je pomembno, da države razvijejo tudi **dodatne oblike prepoznavanja neformalnih kvalifikacij, znanj in izkušenj priseljencev**. V praksi se dogaja, da mnogi priseljenci zaradi težav, povezanih s priznavanjem kvalifikacij, ostanejo brez zaposlitve ali opravljajo dela, ki ne ustrezajo ravni njihovega znanja. Prav za begunce namreč velja, da pogosto pridejo v državo sprejemnico brez potrdil o formalni izobrazbi.

Primer dobre prakse:

Projekt [Cocomo](#), ki se izvaja v Švici, omogoča prepoznavanje znanj, praktični trening in mentorstvo na delovnem mestu.

4. Poklicno in visokošolsko izobraževanje

Različne skupine priseljencev morajo imeti neomejen dostop do poklicnega usposabljanja in izobraževalnega sistema. **Pomembno je, da priseljenci med izobraževanjem ne izgubijo socialnih prejemkov, prav tako jim mora biti v času usposabljanja ali študija omogočen dostop do dela oziroma zaposlitve**. Imeti morajo dostop do informacij ter ustrezno usmerjanje pri vključevanju v poklicno usposabljanje in izobraževanje. Vzpostaviti je treba tudi sistem prekvalifikacij za priseljence, ki bi bil v skladu s potrebami trga dela države sprejemnice. Programi poklicnega usposabljanja so lahko uspešni samo, če so po zaključku programa priseljencem delovna mesta dejansko na voljo. Za to pa je izredno pomembna vključitev zaposlovalcev v programe.

Primer dobre prakse:

Na Nizozemskem so razvili [poseben sklad](#), iz katerega letno podprejo okoli 2.500 študentov beguncev. Študente podprejo finančno in tudi z vodenjem, prav tako jim omogočijo eno leto priprav na študij.

5. Zaposlovanje

Med priseljenci v Evropi je pogosto zabeležena višja stopnja brezposelnosti kot pri domačem prebivalstvu. Zaposleni so na delovnih mestih, ki zahtevajo nižje kvalifikacije in so slabše plačana. Prav tako so njihove zaposlitve pogosto začasne. **Neomejen dostop do zaposlovanja je za priseljence izjemno pomemben, saj tako preprečimo njihovo odvisnost od socialnih pomoči, izključenost, revščino in tudi nemotiviranost**. Čim hitreje morajo dostop do zaposlovanja dobiti tudi prosilci za mednarodno zaščito, oboji pa pri vstopu na trg dela v državi sprejemnici potrebujejo ustrezno podporo, prilagojeno specifičnim potrebam. Smiselno je uvesti programe mentorstva za priseljence, ki se vključujejo na trg dela. Prav tako je pomembno preprečevati diskriminacijo in predsodke o priseljenih ter tudi ozaveščati javnost o pomenu zaposlovanja priseljencev.

Primer dobre prakse:

Emplooi in Job Suport sta nizozemski organizaciji, ki delujeta na področju zaposlovanja beguncev. V dvanajstih letih sta do zaposlitve pomagali 11.000 beguncem.

6. Politična participacija in ostalo

Dejavno sodelovanje priseljencev v procesih odločanja v družbi ali lokalni skupnosti je ključno pri preprečevanju njihove izključenosti in marginalizacije, je ena izmed ugotovitev projekta 'Spodbujanje politične participacije priseljencev', ki poteka v devetih državah Srednje in Vzhodne Evrope (iz Slovenije pri projektu sodeluje [Slovenska filantropija](#)).

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ustvarite most: v svojem okolju poiščite posameznike, ki imajo podobno izkušnjo ali celo izhajajo iz podobne kulture kot priseljenci.

Možnost članstva v političnih strankah ter aktivna in pasivna volilna pravica na lokalnih volitvah sta najmanj, kar je treba **priseljencem omogočiti za ustrezno raven njihove politične participacije**.

Demokratične družbe naj ne bi izključevale prebivalcev lokalne skupnosti ali države na podlagi etničnosti in državljanstva. Za boljšo politično participacijo priseljencev je smiselno spodbujati tudi njihovo združevanje v različna društva in druge oblike združevanja. Prav tako je smiselno **ustanavljati posvetovalna telesa na ravni lokalnih skupnosti in države**.

Kaj še pripomore k uspešnejši integraciji?

Poleg navedenih elementov je treba omeniti še **zagotavljanje ustreznega dostopa do zdravstvenih storitev za različne skupine priseljencev**. Zdravstvena oskrba ne sme biti omejena le na nujno zdravstveno oskrbo. Številni priseljenci, zlasti begunci, so travmatizirani zaradi dogajanj v matični državi, zato je zelo **pomembno, da imajo ustrezen dostop do psihosocialne, psihološke in psihoterapevtske obravnave**. Pri skrbi za zdravje je treba upoštevati tudi kulturni vidik, pri čemer je smiselno, da priseljenci sami zavzamejo aktivno vlogo in delujejo, na primer, kot kulturni mediatorji v zdravstvu itd.

In ne nazadnje, še zlasti občutljivo je vprašanje **kulturne integracije**, saj se dotika identitete priseljencev in državljanov družbe sprejemnice. Ker lahko na uspešnost integracije vpliva tudi religija priseljencev, je izjemno pomembna vključitev verskih organizacij v pomoč priseljencem.

Kako izboljšati slovenski model integracije?

Na podlagi navedenih modelov integracije, ki so jih razvijale različne države, pomanjkljivosti, ki so se pokazale v praksi, evropske integracijske politike in primerov dobrih praks, lahko naredimo številne sklepe glede možnih izboljšav slovenskega modela integracije priseljencev. Slovenija kot članica EU v svojem modelu sledi evropskim smernicam pri razvoju integracijskih ukrepov, ki so večinoma prilagojeni slovenskim specifikam.

Migracijska in integracijska politika je v Sloveniji v veliki meri centralizirana, saj se večina ukrepov izvaja na ravni ministrstva za notranje zadeve, pristojnega za področje azila in migracij. Druga resorna ministrstva se vključujejo v izvajanje posameznih ukrepov. Lokalne skupnosti tako nimajo formalnih pristojnosti za izvajanje ukrepov na področju azila in migracij. V praksi integracijske ukrepe in programe na ravni lokalne skupnosti sicer izvajajo nekatere civilno-družbene organizacije in nekatera podjetja, vendar to pogosto ni dovolj za učinkovito integracijo. Težave so pogosto povezane le s slabo koordinacijo med posameznimi službami, zato bi bil **smiseln prenos pristojnosti za izvajanje določenih integracijskih ukrepov na lokalne skupnosti**. Prav tako bi morala Slovenija sprejeti celovito strategijo integracije priseljencev, vključno za osebe z mednarodno zaščito.

Slovenija bi morala namesto skupinskih nastanitev priseljencev **bolj spodbujati in razvijati njihove razpršene namestitve**. Prav tako bi osebam z mednarodno zaščito moral biti

omogočen **dostop do neprofitnih stanovanj**.

Veliko pozornosti bi bilo treba posvečati premoščanju kulturnih, jezikovnih in drugih ovir pri integraciji v slovensko družbo. Izrednega pomena bi bila tako **vpeljava kulturnih mediatorjev**, ki bi delovali v šolstvu, zdravstvu, pri dostopanju do ustanov itd.

Precej bi bilo treba **izboljšati sistem priznavanja izobrazbe, kvalifikacij in znanj priseljencev, predvsem oseb z mednarodno zaščito**, ki v Slovenijo pogosto pridejo brez dokazil o končani izobrazbi. Prav tako bi bilo treba sprejeti ustrezne ukrepe aktivne politike zaposlovanja, ki bi priseljencem (še zlasti osebam z mednarodno zaščito) olajšali dostop do dela in zaposlovanja. Vpeljati bi bilo treba možnost, da priseljenci opravljajo **prakso na delovnem mestu** in imajo možnost **pridobitve mentorja**. Prosilcem za mednarodno zaščito bi morali čim hitreje omogočiti dostop do legalnega dela in zaposlitve, ne šele po devetih mesecih postopka, kot to določa veljavna zakonodaja.

Ne nazadnje, v zasebnem poslovnem sektorju bi bilo treba **spodbujati razvoj sistema ustreznega upravljanja raznolikosti**. Slovenija bi morala ratificirati konvencije Združenih narodov o zaščiti pravic delovnih migrantov in članov njihovih družin iz leta 1990 in ne bi smela dopuščati izkoriščanja delavcev priseljencev.

Izboljšati bi bilo treba **možnost politične participacije priseljencev** ter jim omogočiti pravico do včlanitve v politične stranke in kandidiranja na lokalnih volitvah. Slovenija bi morala ratificirati Konvencijo o udeležbi tujcev v javnem življenju na lokalni ravni.

Ne glede na navedeno pa ne moremo mimo dejstva, da imata pri integracijskem procesu bistveno vlogo spoštovanje in razumevanje raznolikosti. Integracija priseljencev bo uspešnejša tudi, če se bomo tega zavedali vsi.

Literatura:

Bešter, Romana (2003): "Politike vključevanja priseljencev v večinsko družbo", v *Migracije, globalizacija, Evropska unija*, Mirovni inštitut, Ljubljana.

Bešter, Romana (2006): *Integracijska politika – politika integracije imigrantov: teoretični model in študija primera RS*. Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Omogočite priseljencem, da si v dogovoru z lastniki na neobdelanih kmetijskih površinah pridelajo nekaj hrane za lastno uporabo.

S prenosom evropskih sredstev, namenjenih za migracije in integracijo, z državne ravni v okolja, kjer prosilci za mednarodno zaščito dejansko živijo, bi se povečala tudi motiviranost predstavnikov teh skupnosti za delo s prosilci.

Vrhniška CZ in prostovoljci v treh mesecih oskrbeli 11 tisoč migrantov

Nataša Čož, CZ Občine Vrhnika

Z begunsko problematiko se je jeseni 2015 intenzivno srečevala tudi občina Vrhnika, saj je v nekdanji vojašnici 26. oktober deloval začasni nastanitveni center.

V začetni fazi je bilo treba center opremiti z osnovno opremo (mize, klopi, reflektorji za osvetlitev okolice, cevi za vodo ...), pri čemer so nam pomagala tudi občinska prostovoljna gasilska društva, ter s koordinacijo domačih ponudnikov storitev na področju prehrane, komunale (oskrbe z vodo, odvoz smeti ...) itd. Do prihoda prvih migrantov so bili urejeni vsi prostori za njihovo namestitev in osnovno oskrbo (s hrano, oblačili, higienskimi pripomočki, sanitarijami ...) ter prostori za delovanje vodstva, ambulante in prostovoljcev. Z vsakim novim prihodom migrantov pa so se izvajale nove nadgradnje in izboljšave centra tako v organizaciji, opreми, kot tudi z varnostnega vidika.

Ker je na isti lokaciji vrtec, v neposredni bližini pa tudi osnovna šola, smo začetku delovanja na ogled začasnega nastanitvenega centra povabili obe ravnateljici, ju seznanili z informacijami ter predlagali vzpostavitev varnostne službe v notranjosti vrtca. Tudi pozneje je vodstvo dnevno komuniciralo z vrtcem in šolo. Z delovanjem centra so bili seznanjeni tudi predstavniki CSD Vrhnika in krajevnih skupnosti, na območju katerih je deloval. Vznemirjenje v kraju je bilo precejšnje, saj je v določenem obdobju dnevno v center prihajalo tudi po tisoč ljudi. Zato smo v dogovoru z lokalno policijo zagotovili večjo navzočnost patrolj v dnevnem in nočnem času ter začasno ponovno uvedbo dežurnega v nočnem času na PP Vrhnika.

V sodelovanju z vodstvom začasnega namestitvenega centra smo si naloge porazdelili po področjih, za katere smo zadolženi v sistemu zaščite in reševanja. Občinska civilna zaščita je predvsem zagotavljala ekipe za sprejem in namestitev migrantov, ekipe za oskrbo migrantov s hrano in obleko ter nudenje nujne medicinske pomoči, ekipe za čiščenje prostorov po odhodu migrantov in za pripravo na ponovno namestitev migrantov. Za zagotavljanje zadostnega števila prostovoljcev v ekipah in njihovo koordinacijo sta ves čas skrbela dva predstavnika občinskega štaba civilne zaščite.

Organizacija zagotavljanja prostovoljcev v naštetih ekipah za delo je bila otežena tudi zaradi nepopolnih in poznih informacij glede števila in ure prihoda migrantov. V večernih urah 20. oktobra 2015 so na Vrhniko prispeli prvi migranti. V prvi skupini je bilo 317 ljudi,

vsak naslednji prihod pa je bil številčnejši. Tako se je število namestitev z začetnih 840 postelj povečalo do zaposlitve zmogljivosti centra, tj. nekaj čez tisoč postelj. Včasih tudi več dni zaporedoma.

Neprecenljiva pomoč prostovoljcev

Na dan je bilo treba zagotoviti okvirno 130 prostovoljcev (42 prostovoljcev na izmeno), ki so delali v treh izmenah. V prvem tednu smo še uspešno zagotavljali prostovoljce z lastnimi ekipami (skavti, taborniki, RK, Karitas, člani PGD), zaradi preutrujenosti pa je bilo treba pomoč iskati tudi širše. Zato smo prek medijev zaprosili javnost za pomoč. Odziv nas je presenetil, saj se je odzvalo neverjetno število ljudi. Vsak dan so se javljali posamezni prostovoljci ter tudi različna društva in podjetja, seveda so nam pomagali tudi **kolegi, člani civilne zaščite iz sosednjih občin v regiji**.

Tako je po prvih porodnih krčih delo v centru steklo nemoteno. Tudi ekipa, ki je zagotavljala namestitev, je postala izjemno dobro uigrana, odlično pa je bilo tudi sodelovanje z ekipo Policije, ki je skrbela za evidentiranje beguncev in varnost v centru.

Ob vsem tem se nam je na dnevni ravni seveda porajalo veliko vprašanj, na katere nismo imeli konkretnih odgovorov, nanašala pa so se predvsem na (ne)sprejemanje okolice migrantov druge kulture, strah pred neznanim, na možne incidente, saj so se migranti lahko prosto gibali itd. V situaciji, v kateri smo bili, smo lahko samo preigravali različne scenarije in upali na najboljše. Ni se bilo preprosto znajti in sporazumeti z drugačno kulturo. Poleg tega se je nepoznavanje kulture v širši javnosti izražalo predvsem v širjenju neresnic o migrantih, kar je povzročilo dodatne pritiske na občino in tudi na delo civilne zaščite v centru. V veliko pomoč so nam bili prostovoljci, ki so se v preteklosti že srečali z njihovo kulturo, zlasti pa prevajalci, ki so delo opravili odlično.

Kot predstavniki civilne zaščite smo se prvič srečali s tovrstno »nesrečo« in za to se nikoli nismo usposabljali. Dejansko je bilo treba postaviti na prvo mesto humanitarni vidik in pomagati ljudem v stiski, ne glede na vzroke, zaradi katerih so se odpravili na pot.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Krizna situacija je lahko tudi priložnost, da se kot skupnost povežete in naredite nekaj pozitivnega.

Prostovoljcem veliko pomeni, če je njihov prispevek opažen. Simbolične nagrade (kot npr. brezplačna vozovnica za lokalni javni promet) so vedno dobra motivacija za naprejš.

Integracija albanskih žensk

Dubravka Milovanović, Ljudska univerza Celje

Celje je že od nekdaj zanimivo za priseljevanje narodov iz republik nekdanjih Jugoslavije. Trenutno je v mestu najštevilčnejša albanska skupnost. V preteklosti so migracijski tokovi Albancev s Kosova in Makedonije potekali tako, da so moški delali v Sloveniji, zasluženi denar pa so pošiljali na Kosovo oziroma v Makedonijo, kjer so živele njihove družine. Odkar je Slovenija postala članica EU, še posebej pa po osamosvojitvi Kosova, pa se je trend migracij precej spremenil. Albanci pridejo v Slovenijo na delo, kmalu za tem pa pripeljejo še družino. Nato otroke vpišejo v šolo, žene pa so doma. Z ekonomskega vidika se jim tak način življenja bolj izplača, saj lahko pri nas uveljavljajo socialne transferje in subvencije, poleg tega pa družina živi skupaj.

Med priseljenci z območja nekdanje Jugoslavije so Albanci malce posebni, saj so edini neslovanskega porekla in imajo precejšnje oviro pri stiku z večinskimi prebivalstvom že na ravni jezika. Albancem se zato znanje slovenščine postavlja kot prvi pogoj za socializacijo in osnova za primarno integracijo v Sloveniji.

Tudi zaradi zaprtosti in izolacije albanske družine, ki ohranja pravila njihove tradicije, je integracija med njimi zelo upočasnjena. Albanke se držijo zase in v svojih krogih, stikov s tujimi moškimi nimajo. Opazne so razlike pri integraciji Albancev glede na to, ali prihajajo iz ruralnega ali urbanega dela Kosova. Tisti, ki prihajajo iz ruralnega okolja, imajo težave že z znanjem materne jezika. Pri mladostnikih se kaže zelo slabo znanje angleščine. Integracija je otežena za tiste priseljence, ki so v Sloveniji le začasno, v tranzitu, in načrtujejo selitev v drugo državo, članico EU. Po navadi pa gredo naprej v Nemčijo ali Švico.

Ljudska univerza Celje si s svojimi programi prizadeva biti opora lokalnim osnovnim in srednjim šolam pri integraciji priseljencev, zlasti albanske narodnosti. Poseben poudarek pa dajemo albanskim ženskam, ki – kot že omenjeno – tradicionalno živijo v zaprtem krogu družine, brez stikov s širšo družbo. Matere, še zlasti to velja za albanske družine, priseljene s Kosova in Makedonije, so v družinah tiste, ki nosijo glavno breme skrbi za otroka. Možje so v službah, pogosto odsotni po cele dneve, za družino pa skrbijo matere. In skrb za otroka vključuje tudi stike z okolico, obiske v šoli, nakupovanja, javni prevoz itd.

V okviru programa **'Slovenščina za albansko govoreče matere'**, ki ga je LU Celje oblikovala leta 2009, izvajamo delavnice, ki se jih udeležujejo Albanke skupaj z otroki. Cilj programa je, da se albanske matere naučijo osnov komuniciranja v slovenskem jeziku. Šole se zelo trudijo, da se otroci vklopijo v okolje, pri njihovih materah pa je položaj popolnoma drugačen. Da

bi preskočili začetno jezikovno oviro, smo na LU Celje pripravili dvojezično zloženko, namenjeno albanskim priseljenkam, s katero jih vabimo k učenju slovenščine in jo delimo v vrtcih in šolah otrokom z albanskim maternim jezikom.

Možje in otroci kot motivacija in opora

Vsako novo vključevanje albanskih žensk v naše tečaje in delavnice je podvig tudi za njihove možje. Kljub zaposlenosti in kopici obveznosti vedno najdejo čas, da svoje žene pripeljejo na začetne ure tečaja in se tako prepričajo, v kakšno okolje bodo hodile njihove žene. Preverijo, ali je predavateljica ženska, ali so udeleženci tečaja predvsem ženske, pozanimajo se o odmorih, o zaključku tečaja itd. Ko se tečaj začne, se nekateri možje še nekaj časa sprehajajo oziroma vozijo okoli šole, nato odidejo domov.

Pred zaključkom tečaja pridejo po svoje žene. To ponovijo dva-dol trikrat, nato prenehajo. Naše predavateljice se zato še toliko bolj potrudijo, da možem postrežejo z vsemi informacijami ter jim nazorno opišejo prednosti in koristi, ki jih bodo imeli vsi člani družine, če se bodo njihove žene naučile komunicirati v slovenskem jeziku. Tako možje in otroci postanejo njihova največja motivacija in opora.

Žene s svojim osamosvajanjem odvzamejo velik del bremena, saj začnejo same hoditi v trgovino, na pošto, k zdravniku, na govorilne ure. Znajo podaljšati vizume in urediti socialne transferje. Ni jih več strah in lahko na polno zaživijo življenje. Posledično manj tradicionalno vzgajajo hčere, saj te lahko opravljajo voziški izpit, se odločajo za študij itd.

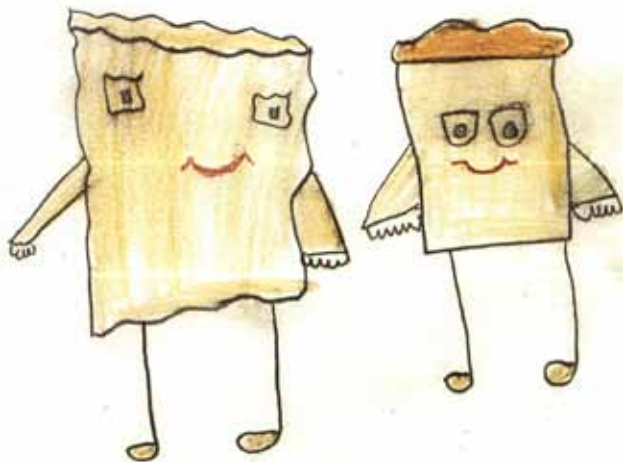
Pri integraciji priseljencev v slovensko družbo je treba ves čas upoštevati dejstvo, da jim moramo **dopustiti ohranjanje identitete, hkrati pa jim je treba omogočiti, da se enakopravno vključijo v novo okolje**, spoznajo kulturne značilnosti države, v katero so prišli, in ob tem ne pozabijo lastne kulturne dediščine.

Sobivanje ljudi z različnimi jeziki, kulturami ali veroizpovedmi je lahko breme ali izziv, seveda pa je vse odvisno od tega, kaj si želimo in kako smo osebno ozaveščeni.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Spodbujajte učenje slovenskega jezika. To lahko poteka tudi s pomočjo prostovoljcev iz lokalnega okolja, v neformalnih skupinah.

Podpirajte lokalne programe psihosocialne oskrbe, centrov za družine in medgeneracijskih centrov, ki jih obiskujejo tudi priseljenci.

Integracija mladoletnikov brez spremstva

Ružica Boškić, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Z izrazom '**mladoletniki brez spremstva**' ali 'otroci brez spremstva' označujemo osebe, mlajše od 18 let, ki vstopijo v državo brez staršev ali zakonitih zastopnikov. Pogosto jih iz domovine na pot v razvitejše države pošljejo starši, saj upajo, da se bodo otroci v novi državi izšolali, zaposlili in pomagali preživljati družino, ki je ostala doma. Običajno potujejo s sorodniki ali osebami iz istega kraja. Dogaja pa se tudi, da potujejo z osebo, ki naj bi jim v novi državi omogočila delo in za katero se lahko na koncu izkaže, da se dejansko ukvarja s trgovino z ljudmi.

Prav zato, ker ti otroci potujejo brez staršev ali skrbnikov, so v migracijah **prepoznani kot najranljivejša skupina** in kot take jih ščitijo Konvencija o otrokovih pravicah in različni drugi mednarodni dokumenti. Države, v katere vstopajo, so jih **dolžne zaščititi** ter jim omogočiti varno bivanje in primerno oskrbo ves čas bivanja v tej državi.

Vloga zakonitih zastopnikov

V Sloveniji mora imeti vsak otrok **zakonitega zastopnika** (skrbnika). Policisti takoj, ko ugotovijo, da je otrok brez spremstva vstopil v državo, obvestijo center za socialno delo, ki otroku postavi skrbnika. Kakšne pristojnosti bo imel posamezni skrbnik, je odvisno od otrokovega statusa. Če otrok v državi ne želi ostati in se izkaže, da je možna varna vrnitev v domovino, ga je treba seznaniti s pravicami, ki jih lahko uveljavlja v Sloveniji. Zelo pomembno je, da je v času bivanja v naši državi varno nameščen v otrokom primerne nastanitve.

Če otrok izrazi namero, da bo oddal vlogo za pridobitev mednarodne zaščite, ima njegov zakoniti zastopnik oziroma skrbnik že več pooblastil. Ti otroci so že v času, ko čakajo na odločitev o statusu, **upravičeni do šolanja**, zato jih čim prej vpišejo v šolo. Šolanje nadaljujejo tudi potem, ko pridobijo status mednarodne zaščite. Mladoletniki brez spremstva so seveda **upravičeni tudi do zdravstvene oskrbe**, ob večjih posegih pa koristi otroka zastopa in uresničuje njihov zakoniti zastopnik.

V preteklosti je bila zaradi majhnega števila mladoletnikov brez spremstva praksa na področju oskrbe in integracije teh otrok v slovensko družbo slabše razvita. V času aktualnih migracij se je to spremenilo. Vlada RS je je mladoletnikom brez spremstva zagotovila nastanitev v dveh dijaških domovih v Postojni in v Novi Gorici¹¹. Na teh dveh lokacijah imajo otroci zagotovljeno 24-urno oskrbo v okolju, kjer prebivajo tudi drugi otroci.

V septembru 2016 v obeh domovih prebiva 28 mladoletnikov brez spremstva. Vsi so fantje, stari od 10 do 17 let, in vsi so vključeni v šolanje. Večinoma so stari 15 in 16 let in kot drugi fantje v tej starosti se ubadajo s težavami v odraščanju. Med njimi so tudi otroci, ki so na svoji poti doživeli grozodejstva, ki si jih otroci in tudi odrasli v Sloveniji težko predstavljamo. Ti otroci potrebujejo še prav posebno nego in skrb, do katere so upravičeni v obliki psihosocialne pomoči.

policija (običajno pride prva v stik z otrokom)

center za socialno delo

zakoniti zastopnik (ko je določen)

pedagoški delavci

starši vrstnikov na šoli, ki jo obiskuje

lokalne nevladne organizacije

prostovoljci

Kdo lahko pomaga otroku brez spremstva?

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Poiščite informacije o državi in kulturi, iz katere prihajajo otroci.

Naučite se nekaj najosnovnejših fraz v njihovem jeziku.

Odziv in sodelovanje lokalnih skupnosti pri integraciji mladoletnikov brez spremstva v našo družbo sta izjemno pomembna.

Dosedanje izkušnje kažejo, da so bili otroci povsod, kjer so bili nameščeni pred prihodom v Postojno in Novo Gorico, zelo lepo sprejeti. Lokalni skupnosti sta se skupaj z dijaškima domovoma in nevladnimi organizacijami zelo potrudili, da sta zanje našli različne dejavnosti, v katere se lahko vključijo.

Dobro bi bilo, da bi bili ob morebitni določitvi novih lokacij za nastanitev in oskrbo mladoletnikov brez spremstva podobnega sprejema deležni tudi v drugih lokalnih skupnostih.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ustvarite most: nekaj njihovih vrstnikov spodbudite k aktivnemu navezovanju stikov z njimi.

Integracija otrok brez spremstva v Sloveniji v očeh nevladnikov

Marina Uzelac, Slovenska filantropija

Otroci brez spremstva so po mednarodnih konvencijah vsi upravičeni do mednarodne zaščite.

Čeprav se v slovenski in evropski zakonodaji uporablja termin 'mladoletniki brez spremstva', pri Slovenski filantropiji vztrajamo pri terminu 'otroci brez spremstva', kar je v skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah in Programom za otroke brez spremstva v Evropi.

Gre za posebno skupino otrok, ki se je znašla v specifični situaciji ter potrebuje posebno podporo in pomoč. Zaradi selitve nimajo podpirne socialne mreže, so negotovi in osamljeni. Nova dežela jim je tuja, v njej so pogosto potisnjeni na rob družbe, v novi skupnosti se težko znajdejo. Soočajo se s slabim dostopom do izobraževanja, zaposlovanja, nastanitve in zdravstvenega varstva.

Sistem obravnave in zaščite otrok brez spremstva se po posameznih državah (tudi regijah in občinah) razlikuje. Od tega, kje se otrok nahaja, je odvisno, kako bo obravnavan, kje bo živel, koliko podpore bo dobil, ali bo pridobil status zaščite, in ne nazadnje, kakšne možnosti bo imel za uspešno integracijo v družbo.

Po podatkih ministrstva za notranje zadeve je v Sloveniji od leta 2010 do konca avgusta 2016 za mednarodno zaščito zaprosilo 388 otrok brez spremstva. Večina jih zapusti Slovenijo kmalu po prihodu ter nadaljuje pot v države severne in zahodne Evrope, nekatere pa policija vrne v matično državo ali državo, iz katere so prišli.

Toda število otrok brez spremstva, ki ostanejo v Sloveniji, se zadnja leta povečuje. **Razmišljanja, da Slovenija za to skupino otrok ni ciljna država, pa pogosto vodijo v nizke ali celo popolnoma neustrezne standarde njihove obravnave.**

V okviru evropskega projekta **Boljša integracija otrok brez spremstva - razvijanje kapacitet in izmenjava dobrih praks pri preprečevanju kršitev njihovih pravic**, pri katerem je Slovenska filantropija sodelovala kot partnerica, smo zagovarjali tezo, da je uspešna integracija možna le, ko otroci v celoti uživajo svoje pravice. **Vsaka kršitev pravic pomeni oviro integraciji.**

Na področju obravnave in zaščite otrok brez spremstva je v Sloveniji še mnogo pomanjkljivosti, ki bi jih bilo treba odpraviti in ki ovirajo uspešno integracijo otrok brez spremstva.

Izhodišni problem je dejstvo, da otroci brez spremstva niso obravnavani kot otroci, ampak glede na priseljski status, ki jim ga dodeli država. Od tega je odvisno, kje so nastanjeni, kakšne so njihove možnosti in pravice.

Priporočila Slovenske filantropije

Na podlagi obstoječih pomanjkljivosti je Slovenska filantropija oblikovala priporočila za posamezna področja.

Zdravstveno varstvo, rehabilitacija in socialna reintegracija:

- država naj zagotovi, da imajo vsi otroci brez spremstva, ne glede na status, pravico in dostop do najvišje dosegljive ravni zdravja in do storitev ustanov za zdravljenje bolezni

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ljudem, ki bodo v formalnih in neformalnih stikih z otroki brez spremstva, omogočite usposabljanja, srečanja s strokovnjaki s tega področja ipd.

O njihovi prisotnosti v vaši skupnosti informirajte vse ključne institucije in posamezniki, ki so že sicer v vašem okolju pogosto v stiku z mladimi.

- in zdravstveno rehabilitacijo;
- država naj osebam, ki pribežijo z vojnih področij, zagotovi rehabilitacijo in učinkovite programe socialne reintegracije.

Nezadostna zaščita:

- država naj sprejme določilo, ki poleg možnosti pridobitve statusa begunca ali subsidiarne zaščite opredeljuje tudi možnost pridobitve zaščite iz humanitarnih razlogov.

Skrbnišтво:

- država naj zagotovi obvezno in redno usposabljanje zakonitih zastopnikov in skrbnikov otrok brez spremstva;
- država naj ustrezno podpre nevladne organizacije, ki so pripravljene izvajati zakonita zastopništva in skrbništva za otroke brez spremstva ter so za to delo usposobljene.

Neprimernost uradnih postopkov:

- država naj zagotovi postopke, ki so otrokom prijazni in prilagojeni njihovim potrebam; otrokom brez spremstva naj se pred oddajo prošnje za mednarodno zaščito omogoči čas, da si odpočijejo in se pripravijo na podajo prošnje (in druge postopke);
- država naj zagotovi prednostno obravnavo prošnje za mednarodno zaščito otrok brez spremstva, da obravnave ne trajajo predolgo (vendar ne na račun kakovosti obravnave) in da so prošnje obravnavane v rednih postopkih;
- vsi akterji, vključeni v obravnavo, morajo biti primerno usposobljeni;
- postopki naj bodo izvajani v otrokom prijaznih prostorih.

Postopki ocenjevanja starosti:

- država naj v zakonu o mednarodni zaščiti in zakonu o tujcih opredeli in v praksi zagotovi postopek ocenjevanja starosti z metodami, ki so etično nesporne, za otroka neškodljive in kulturno prilagojene;
- država naj v zakonu o mednarodni zaščiti predpiše izdajo ugotovitvene odločbe o otrokovi starosti, na katero se otrok lahko pritoži.

Nezadostna usposobljenost akterjev:

- država naj zagotavlja redna usposabljanja za vse akterje, vključene v obravnavo otrok brez spremstva.

Nezadostna vključenost ministrstev v reševanje problematike otrok brez spremstva:

- država naj ponovno ustanovi medresorsko delovno skupino za reševanje problematike otrok brez spremstva, ki bo vključevala predstavnike vseh pristojnih ministrstev in nevladnih organizacij, ter naj upošteva predloge medresorske delovne skupine za spremembo zakonodaje in prakse.

Nastanitev:

- država naj spremeni določilo zakona o tujcih, ki opredeljuje, da so otroci lahko nastanjeni v Center za tujce, in hkrati zagotovi nastanitev vseh otrok, ne glede na njihov status, v primerne ustanove (ki so namenjene skrbi za otroka in zagotavljajo prilagojeno

strokovno obravnavo ter primerne psihosocialne programe), ter v usposobljene rejniške družine.

Konec avgusta 2016 so bili otroci brez spremstva, ki so bili nastanjeni v Azilnem domu v Ljubljani in različnih kriznih centrih, premeščeni v dijaška domova v Postojni in Novi Gorici. Slovenska filantropija vidi to premestitev kot korak v pravo smer, saj Center za tujce, Azilni dom in krizni centri niso primerni za bivanje otrok brez spremstva. Bivanje v dijaškem domu pomeni možnost vsakodnevne interakcije z vrstniki večinskega prebivalstva, kar je izredno pomembno za njihovo integracijo.

Šolanje:

- država naj zagotovi učinkovite pripravljalne programe, ki bodo otrokom olajšali čim hitrejšo vključitev v šolo in sam proces šolanja, kar pomeni zagotovitev intenzivnega učenja slovenskega jezika ter prilagojenega učnega gradiva;
- država naj spremeni določilo zakona o mednarodni zaščiti in otrokom, ki so prosilci za mednarodno zaščito, takoj po prihodu v Slovenijo zagotovi dostop do tečajev poklicnega usposabljanja.

Za otroke brez spremstva je izobraževanje zelo pomembno. Odsotnost pripravljanih šolskih programov, prilagojenih njihovim potrebam in jezikovnemu znanju, jim lahko povzroča negotovost in tesnobo. **Zato je pomembno oblikovati programe in spodbujati integracijo, povezano z izobraževanjem ali delom.** Kot poudarja danska organizacija Save the Children, je sodelovanje vseh ustreznih akterjev na tem področju bistvenega pomena.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Organizirajte dogodke, kjer se lahko otroci aktivno vključijo v življenje v skupnosti.

Pomagajte otroku vzpostaviti socialno mrežo med otroci iz okolja, v katerega se je priselil.

Primer dobre prakse:

Izpostavimo lahko šolo [SchlaU](#), ki deluje v Münchnu in je uspešna pri zagotavljanju izobraževanja in vključevanja otrok brez spremstva v družbo. Je prva šola v Evropi, ki je namenjena izobraževanju izključno beguncem v starosti od 16. do 25. leta starosti. Učno gradivo za poučevanje po nemškem učnem načrtu oblikuje šola sama, hkrati pa zagotavlja učenje jezika, pravno pomoč in psihološko podporo. Uspeh je predvsem posledica izjemne predanosti šole tem otrokom in njene sposobnosti, da upošteva njihove posebne potrebe.

- država in drugi akterji naj **vzpostavijo boljše medsebojno sodelovanje in s tem učinkovitejši sistem**, ki bo osnova za uspešno integracijo.

Slovenska zakonodaja ne določa posebnih integracijskih programov za otroke brez spremstva, ki bi bili prilagojeni njihovim potrebam in starosti. Od strokovnjakov, ki obravnavajo otroke v praksi (skrbnik, zakoniti zastopnik, svetovalec za integracijo, socialni delavec, učitelj itd.) je odvisno, koliko in kako prilagodijo integracijske ukrepe. Pri tem se srečujejo z vrsto težav in velikimi izzivi, ko se spoprijemajo z obstoječim sistemom, da bi otrokom zagotovili ustrezno podporo in zaščitili njihove koristi.

Integracija se formalno začne, ko oseba dobi priznano mednarodno zaščito, vendar strokovnjaki, ki se ukvarjajo z integracijo otrok brez spremstva, opozarjajo, da **je zanje ključna takojšnja vključitev v integracijske programe, tj. takoj po prihodu v Slovenijo oz. že ob zaprositvi za mednarodno zaščito**. Tako bi bilo njihovo vključevanje v družbo ob pridobitvi statusa za mednarodno zaščito že v polnem teku.

Kot ugotavlja Gabaj (2010) je za Slovenijo prav tako značilno **pomanjkanje sodelovanja med posameznimi akterji, ki obravnavajo otroke brez spremstva**. Ker ni vzpostavljenega učinkovitega sistema, ki je osnova za uspešno integracijo, je trenutno vsak otrok brez spremstva pri obravnavi, uresničevanju njegovih koristi in tudi v procesu integracije nov izziv, kar zagotovo vpliva tudi na (ne)uspešnost integracije.

Na podlagi navedenega predlagamo:

- država naj vzpostavi **okvir pravic otrok brez spremstva**, ki bo zagotavljal, da država in družba ščitita in zagotavljata otrokov razvoj;
- država in drugi akterji naj vzpostavijo **posebne integracijske programe, prilagojene potrebam in starosti otrok brez spremstva**;
- država in drugi akterji naj omogočijo, da se **otroci brez spremstva vključijo v integracijske programe takoj** po prihodu v Slovenijo oziroma zaprositvi za mednarodno zaščito;

Viri in literatura:

Gabaj, Ž. (2010): *Practices and Challenges Confronting Separated Children and Professionals in Slovenia, Desk Study, Slovene Philanthropy*, Ljubljana;

Save the Children Denmark (2011): *Challenges for Separated Children in Austria, Denmark, Poland, Slovakia and Slovenia: Compilation Report*;

Slovenska filantropija (2016): *Otroci brez spremstva, prosilci za azil in begunci, v: Vmesno alternativno poročilo o uresničevanju Konvencije o otrokovih pravicah, Središče ZIPOM*;

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ustvarite most: ravnatelj, župan, knjižničarka, vodja mladinskega centra, prostovoljci...lahko v sodelovanju z zakonitim zastopnikom najdete pot do otroka in mu pomagate, da ponovno zaživi.

Integracija beguncev skozi zaposlovanje

Lea Martič, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Integracija oseb z mednarodno zaščito v slovensko družbo je dolgotrajen proces, ki zahteva individualen pristop, saj so si begunci zelo različni po sposobnostih, predznanju, izobrazbi, delovnih izkušnjah, osebnostnih lastnostih in kulturnem okolju, iz katerega izhajajo. Poleg tega integracija zahteva interdisciplinaren pristop ter sodelovanje predstavnikov pristojnih ministrstev, predstavnikov lokalnih skupnosti, v katerih so begunci nastanjeni, in nevladnih organizacij, ki pomagajo pri urejanju njihovih življenjskih razmer.

Pri integraciji in vključitvi na trg dela sta bistvena znanje jezika ter poznavanje kulture in navad okolja, zato je vse, ki so vključeni v integracijski postopek, treba informirati o možnostih učenja slovenskega jezika.

Status mednarodne zaščite omogoča delo

Vsi prosilci za mednarodno zaščito imajo pravico do dela in zaposlovanja, vendar morajo ob morebitni zaposlitvi pridobiti delovno dovoljenje. Osebe, ki pridobijo status mednarodne zaščite, pa pridobijo tudi pravico do prostega dostopa na trg dela – brez delovnega dovoljenja. S prostim dostopom do trga dela imajo na podlagi vpisa v evidenco brezposelnih oseb pravico do enake obravnave pri karierni orientaciji, napotovanju na prosta delovna mesta ter pri vključevanju v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (APZ) kot slovenski državljani.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ker je možnost zaposlitve eden ključnih dejavnikov za uspešno integracijo, je ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje pripravilo **Integracijski načrt na področju zaposlovanja in trga dela** za kategorijo oseb, ki v Sloveniji pridobijo status mednarodne zaščite.

Glede na aktualne potrebe je bil pripravljen predlog dodatnega sklopa programov aktivne politike zaposlovanja, v sinergiji z ukrepi ministrstva za notranje zadeve, pri čemer je poudarek zlasti na intenzivnem učenju slovenskega jezika in vključevanju v slovensko družbo, kar je pogoj za vstop na trg dela in uspešno integracijo.

Brez zaposlitve ni uspešne integracije. Spodbudite lokalne zaposlovalce, da priseljenecem omogočijo delo.

Programi, specializirani za brezposelne osebe z mednarodno zaščito, ki se bodo izvajali:

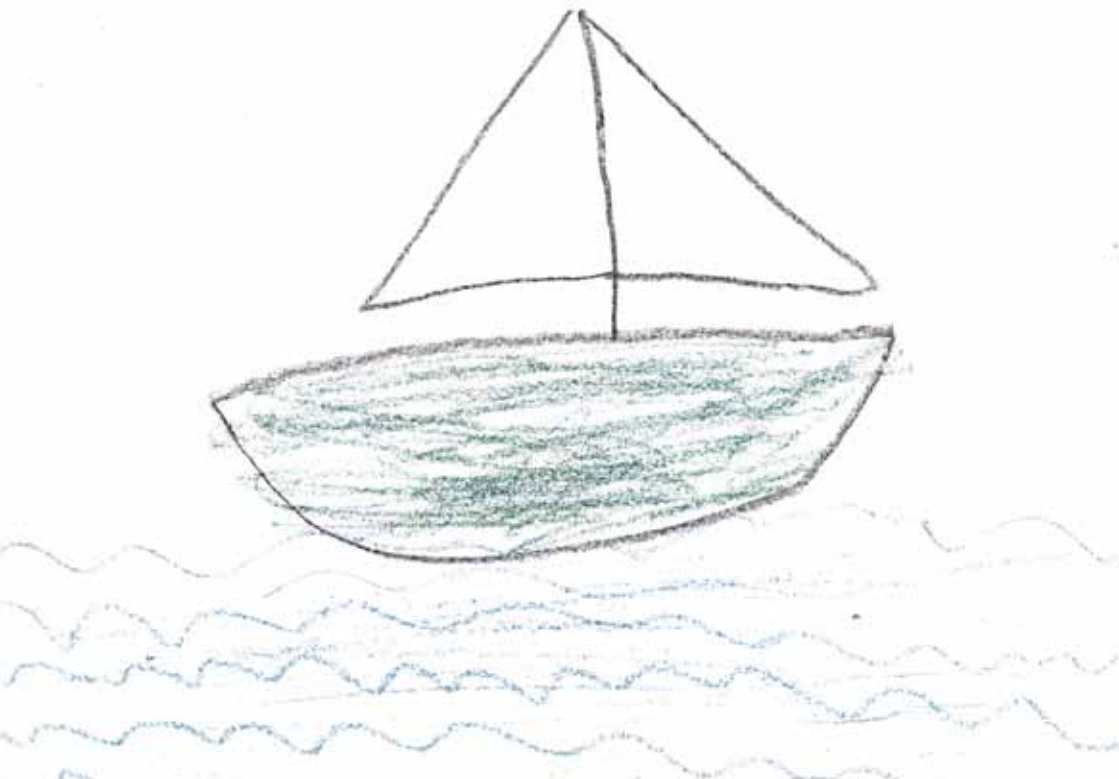
- **Pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) in drugih neformalnih znanj glede na potrebe trga dela:** v okviru programa bo zagotovljeno ugotavljanje interesov in sposobnosti posameznika za vključevanje v nadaljnje usposabljanje za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije ali drugih neformalnih znanj, potrebnih na slovenskem trgu dela, in nato vključitev v ustrezno usposabljanje.
- **Usposabljanje na delovnem mestu:** potekalo bo pri delodajalcih, oseba z mednarodno zaščito bo v program lahko vključena do šest mesecev.
- **Integracija oseb z mednarodno zaščito:** gre za pilotni projekt, v okviru katerega bo osebam z mednarodno zaščito olajšana integracija na trg dela in v slovensko družbo. Projekt se zaključi novembra 2016. Potekal bo v štirih modulih (spoznavanje trga dela v Sloveniji, pridobivanju veščin iskanja zaposlitve, prepoznavanje ter ocenjevanje obstoječih znanj in veščin udeležencev pilotnega projekta, s praktičnim preizkusom, individualni akcijski načrt udeleženca).

Prav tako bo zavod za zaposlovanje za delo s to ciljno skupino dodatno usposobil svetovalce zaposlitve, katerih naloge bodo usmerjene v svetovalni proces ter obveščanje oseb o zaposlitvenih in delovnih pogojih, o možnostih izobraževanja in usposabljanja itd. Njihova naloga bo tudi delo na terenu in usklajevanje dejavnosti z drugimi ustanovami, zlasti z delodajalci, lokalno skupnostjo, integracijskimi hišami in azilnimi domovi.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Ugotovite, kaj ljudje, ki so se priselili v vaše okolje, znajo in česa so veščer ter kako lahko to znanje uporabite v vaši lokalni skupnosti.

Vključevanje otrok priseljencev v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem

Stanka Lunder Verlič, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Izobraževanje in šola imata ključno vlogo pri vključevanju učencev priseljencev v novo okolje. Države lahko s politiko vključevanja otrok priseljencev v izobraževalni sistem bistveno vplivajo na njihov uspeh v šoli in tudi na nadaljnjo integracijo celotne družine v družbo, v katero so se priselili. Na ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport zato temu področju namenjajo izjemno veliko pozornosti. Kot je razvidno iz prispevka, obstajajo določene razlike v pristopu k integraciji glede na to, ali se je nekdo v našo državo priselil načrtno ali pa je v Slovenijo prišel zaradi stiske in je tu zaprosil za mednarodno zaščito. Slednji potrebujejo na začetku precej več podpore in pomoči, tako v šoli kot v okolju.

O izobraževalnem sistemu v Sloveniji kljub številnim pravno-formalnim podlagam v slovenski in evropski zakonodaji ter v mednarodnih dokumentih še ne moremo govoriti kot o multikulturnem izobraževanju, čeprav so bili v zadnjih letih v naši državi postavljeni nekateri temelji za razvoj tovrstnega izobraževanja. Poleg tega se je slovenski izobraževalni sistem v preteklosti že izkazal kot solidaren, vključujoč in uspešen pri sprejemanju otrok in družin, ki so se k nam zateleke zaradi vojn na Balkanu.

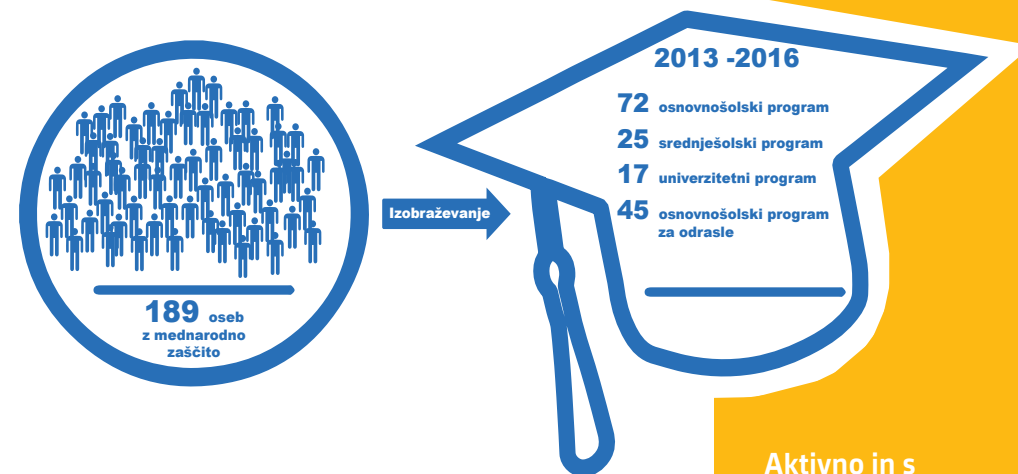
V šolskem letu 2015/2016 je obiskovalo osnovno izobraževanje **24 oseb z mednarodno zaščito, 11 oseb osnovno izobraževanje za odrasle, pet oseb srednješolsko izobraževanje in osem oseb univerzitetno izobraževanje.**

Osebam z mednarodno zaščito, ki se šolajo in so prejemniki denarne socialne pomoči, je MNZ kril tudi preostale stroške izvajanja izobraževanja, kot so delovni zvezki, šolske aktivnosti - športni, kulturni, naravoslovni dnevi, šola v naravi in stroške mestnih mesečnih vozovnic ter stroške, povezane s priznavanjem tujih diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni izobrazbi. Skupni navedeni stroški v letu 2015 so znašali 2.468,18 evra.

V šolskem letu 2016/2017 je osnovno izobraževanje vpisanih **28 oseb z mednarodno zaščito, 11 oseb osnovno izobraževanje za odrasle, devet oseb srednješolsko izobraževanje in sedem oseb univerzitetno izobraževanje.**

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Z različnimi kanali komuniciranja poskrbite za sprotno obveščenost staršev otrok večinskega prebivalstva.

Aktivno in s preverjenimi informacijami o dogajanju obveščajte ljudi v vašem okolju.

Sistemska ureditev izobraževanja otrok priseljencev po posameznih ravneh izobraževanja

Temeljni dokument, ki zakonodajne določbe prenaša v prakso, je Strategija vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v RS, katere del so tudi [Smernice za izobraževanje otrok priseljencev v vrtcih in šolah](#), ki jih je leta 2009 skupaj z zunanjimi sodelavci izdal Zavod za šolstvo. Namenjene so vzgojno-izobraževalnim zavodom od predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja ter domovom za učence in dijaškim domovom. Smernice uresničujejo ukrepe, opredeljene v strategiji, predvsem pa konkretizirajo učne/vzgojne strategije, prilagoditve za delo in načine sodelovanja ter vključevanja otrok in njihovih staršev.

Predšolska vzgoja

Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole v okviru napotkov in idej za vrtce predvidevajo predvsem skrb za vključujoč pristop pri uresničevanju pravic otrok priseljencev do izobraževanja ter za njihovo učinkovito vključitev in oblikovanje medkulturne družbe.

Osnovna šola

Učencem priseljencem je v prvem in drugem letu šolanja omogočena dodatna strokovna pomoč (DSP) pri učenju slovenščine. Dodatna strokovna pomoč pri učenju slovenščine se priseljenim učencem, ki se prvo leto šolajo v Sloveniji, zagotavlja že od konca devetdesetih let, od leta 2010 pa se jim tovrstna pomoč zagotavlja tudi **v drugem letu** šolanja.

Na podlagi prejetih vlog šol za odobritev ur DSP za priseljene učence je razvidno, da se na letni ravni v osnovne šole v prvem letu vključi v povprečju okrog 1000 otrok, v drugem letu pa ostaja od 500 do 800 priseljenih otrok. Število se vsako leto povečuje.

Država učencem priseljencem omogoča in podpira tudi **izvajanje pouka maternega jezika in kulture**. Že več let se tako v nekaterih osnovnih šolah izvaja pouk albanščine, bosanščine, finščine, hrvaščine, makedonščine, nemščine, nizozemščine, srbsčine, ruščine in ukrajinščine.

Učenje slovenščine in tudi poučevanje maternega jezika za priseljene učence in dijake, vključene v redno izobraževanje, se financira iz državnega proračuna.

Da bi se učenci priseljenci lažje vključili v naš izobraževalni sistem, lahko v prvih dveh letih šolanja izkoristijo tudi možnost **prilagojenega ocenjevanja**. Učiteljski zbor lahko v dogovoru s starši oziroma skrbniki odloči, da se učencem priseljencem prilagodijo načini in roki za ocenjevanje znanja, število ocen in drugo. Znanje učenca priseljenca se lahko ocenjuje glede na njegov napredek pri doseganju ciljev oziroma standardov znanja, opredeljenih v učnih načrtih. Učenci priseljenci lahko v šolskem letu, v katerem so prvič vključeni v slovensko osnovno šolo, v naslednji razred napredujejo tudi neocenjeni iz posameznih predmetov. O napredovanju na predlog razrednika odloči učiteljski zbor.

Učenci priseljenci iz drugih držav, katerih materni jezik ni slovenski in se v osnovno šolo prvič vključijo v šole v 6. ali 9. razredu, opravljajo v tem šolskem letu nacionalno preverjanje znanja prostovoljno.

Srednja šola

Za dijake, ki ne govorijo slovensko oziroma je njihovo znanje tako pomanjkljivo, da potrebujejo in si želijo pomoč, je šola v prvih dveh letih njihovega šolanja dolžna organizirati tečaj slovenščine. Merili za oblikovanje skupin sta število prijavljenih dijakov ter strokovna ocena učitelja o stopnji njihovega znanja in razumevanja slovenskega jezika:

- do 6 dijakov, ne glede na njihovo znanje jezika: mešana skupina – **intenzivni 35-urni tečaj**,
- od 7 do 12 dijakov, ne glede na njihovo znanje jezika: mešana skupina – **70-urni tečaj**,
- do 16 dijakov z enakim (pred)znanjem jezika: homogena skupina – **70-urni tečaj**.

Vključevanje otrok prosilcev za mednarodno zaščito in otrok z mednarodno zaščito v vzgojno-izobraževalni sistem

Ob vključevanju otrok prosilcev za mednarodno zaščito in otrok z mednarodno zaščito, ki so v Slovenijo v večjem številu prihajali v zadnjem letu in pol, je treba upoštevati dvoje: da jim je najprej treba zagotoviti osnovne življenjske razmere ter da prihajajo iz neslovansko govorečih področij, zaradi česar je učenje slovenščine zanje precej zahtevno.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, ki bdi nad njihovo integracijo v šolski sistem, zato v teh primerih priporoča dvostopenjski model vključevanja. Vključevanje je razdeljeno na dve obdobji, t. i. **uvajalnico in nadaljevalnico**. Pred vključitvijo v redni pouk se za omenjene otroke organizira 20-urna uvajalnica, nato pa se priključijo k rednemu pouku. Pri tem jim še naprej pripada dodatna strokovna pomoč pri učenju slovenščine, priporočeno pa je, da se izvaja v strnjeni obliki (nadaljevalnica).

V 20-urni program **uvajalnice** so otroci povabljeni že ob vpisu v šolo. Govorimo o učenju slovenskega jezika in vključevanju v novo okolje, zato je v tem obdobju vsebinski poudarek na jezikovni in socialni vključenosti. V tednu pred začetkom

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Spodbudite starše, da aktivno spremljajo vključevanje otrok v šolsko okolje, tudi tako da postanejo člani Sveta staršev, npr. kot predstavniki otrok priseljencev.

rednega pouka otroci spoznajo šolske prostore, posamezne strokovne delavce, bližnjo okolico šole, se družijo z vrstniki ter spletajo nova poznanstva in prijateljstva. Uvajalnico lahko organizira vsaka šola posebej, lahko pa se v posamezni občini oziroma regiji odločijo, da na eni šoli zberejo učence različnih šol.

V **nadaljevalnici** je učencu dodatna podpora na voljo **dve šolski leti**, program pa vključuje dejavnosti, ki mu jih ponujata šola in lokalno okolje (učenje slovenščine kot drugega jezika, učna pomoč, individualni programi za učenca, prilagoditve metod in oblik dela pri poučevanju ter prilagoditve ocenjevanja med šolskim letom, podpora pri vključevanju v interesne dejavnosti v šoli in zunaj nje, različne počitniške priložnosti in dejavnosti v lokalnem okolju, nadaljevalni tečajji jezika ter podpora pri organizaciji dopolnilnega pouka maternega jezika in kulture otrok priseljencev).

Kam po pomoč?

Pri vključevanju otrok prisilcev za mednarodno zaščito in otrok z mednarodno zaščito lahko vodstvu šol, učiteljem, staršem in vseh zainteresirani javnosti pomaga [posebna spletna stran](#), na kateri so zbrane vse informacije o integraciji v slovenski šolski sistem in priporočila za šole.

Zavod za šolstvo je pripravil in zbral [gradiva za učenje in poučevanje slovenščine kot drugega jezika](#).

Za integracijo mladostnikov, starih 15–18 let, je koristen izobraževalni program *Opisemenjevanje v slovenščini za odrasle govorce drugih jezikov (z dodatkom za mladoletne prosilce za mednarodno zaščito)*, ki omogoča ustreznejšo vključitev v program osnovne šole za odrasle. Delo z mladoletniki brez spremstva je opredeljeno v dokumentu *Oblike in vsebine strokovnega dela z mladoletniki brez spremstva v dijaškem domu*, v zaključni fazi pa je tudi že **Protokol vrednotenja izobraževanja mladostnikov brez listin o doseženi izobrazbeni ravni kot vstopni pogoj za vpis v srednjo šolo**.

Da lahko vključevanje otrok in mladostnikov v šolski sistem poteka čim bolj kakovostno, je treba strokovnim delavcem omogočiti ustrezna usposabljanja. Temu je namenjen razpis **Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev**, ki bo strokovne delavce usposobil za uspešnejše vključevanje otrok, učencev, dijakov in študentov priseljencev ter otrok večinske kulture. Eden izmed ciljev projekta je poleg spodbujanja medkulturnega dialoga in sprejemanja drugačnosti tudi priprava programa dela s priseljenimi otroki, ki bo vseboval tudi utemeljeno priporočeno število ur učenja slovenščine za posameznega otroka, in sicer za predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko raven izobraževanja.

Slovenija je v zadnjem obdobju precej napredovala na področju izobraževanja in vključevanja otrok priseljencev v vzgojo in izobraževanje. [Primeri dobrih praks](#) kažejo, da smo razvili že kar veliko strategij dela, tako z otroki kot z njihovimi starši. Kljub temu bi morali v Sloveniji več narediti na področju izobraževanja učiteljev, saj je po mnenju mnogih učenje

slovenščine za otroke priseljence oteženo tudi zato, ker po navadi učitelji v šolah niso dovolj usposobljeni za poučevanje slovenščine kot drugega jezika. Prav tako je treba učitelje intenzivneje usposablјati za strategije poučevanja, ki bodo ustrezale različnim učencem, vzgojni koncept pa oblikovati glede na značilnosti in potrebe multikulturne družbe, ki temelji na pravičnosti in kulturni toleranci.

Znanje je najmočnejše orožje proti stereotipom, spodbujanje multikulturalnosti v šolah ter izobraževanju in usposabljanju bodočih učiteljev pa nedvomno spodbuja kritično mišljenje in razbija predsodke.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Na šolskih prireditvah omogočite nastop tudi begunskim in priseljenkim otrokom, tudi če še ne govorijo slovensko. Lahko pa predstavijo, kar znajo, morda tudi deželo ali kulturo, iz katere izhajajo.

Pomagajte učiteljem najti prave vire informacij.

Integracija v šoli – pogled od zunaj

Manca Šetinc Vernik, Društvo Humanitas

Integracija je dvosmeren proces. Nemogoče ali izredno težko se je integrirati v družbo, ki živi v milnem mehurčku, ki dopušča medsebojno izključevanje in se hkrati počuti ogrožena ter je nenaklonjena priseljevanju ali celo dajanju podpore ljudem, ki v stiski bežijo pred vojnami in pomanjkanjem.

Eden od stebrov uspešne integracije je **nediskriminacija**, tudi in predvsem v šoli, ki uči za življenje in prihodnost. Pravica otrok do vzgoje in izobraževanja je temeljna človekova pravica, skozi šolanje pa se otrokom (in tudi njihovim staršem in sorodnikom) oblikuje pogled na družbo in svet kot celoto.

Šola mora zato postati zgled in hkrati prostor zaupanja. Zrcaliti mora družbeno in kulturno raznolikost, zato bi morali njeni zaposleni tvoriti pestro družbeno mavrico (tudi z učitelji in učiteljicami različnih kulturnih in jezikovnih ozadij, različnih starosti, oviranosti ipd.).

Učnim vsebinam dodati globalni vidik

Pravica do izobraževanja ni pomembna le sama zase. V sodobni družbi znanja je ta pravica ena temeljnih, nujnih predpostavk za uživanje cele vrste drugih pravic. Kot v [poročilu iz leta 2011](#) opozarja posebni poročevalec OZN za pravico do izobrazbe Kishore Singh, ta pravica še danes ni popolnoma dosegljiva in dostopna vsem, predvsem zaradi fizičnih, finančnih ter jezikovnih in kulturnih ovir. Ena od pomembnih ovir pri uživanju te pravice je lahko prav diskriminacija. Ravno zato morajo pedagoški delavci razumeti in ozavestiti razloge, [zakaj diskriminacija nastaja in zakaj je tako trdovratna](#). Stremeti morajo k skupni odgovornosti za njeno preprečevanje in, če se že pojavi, za njeno odpravljanje.

Izobraževanje o nediskriminaciji, človekovih pravicah in globalnem državljanstvu bi morali vključevati v učne načrte. Vendar pa nevladne organizacije, ki se ukvarjamo z globalnim učenjem, pri učnih ciljnih in vsebinah učnih načrtov v šoli pogrešamo **globalno razsežnost vsebin**. Ta bi omogočila vpogled v vzroke in posledice svetovnih neenakosti, širila bi spoznanje, da smo vsi na isti ladji, učila bi odgovornosti za posledice lastnih ravnanj, podirala stereotipe in učila o presejanju predsodkov. Celo v raziskovalnem poročilu [Vzgoja in izobraževanje za medkulturni dialog iz leta 2011](#) je poudarjeno mnenje dijakov, da se temam medkulturnega dialoga namenja premalo prostora in pozornosti. Na manko ozaveščenosti o nediskriminaciji nas že leta opozarjajo tudi nadzorni mehanizmi številnih mednarodnih konvencij, nazadnje leta [2015 Odbor Združenih narodov za odpravo diskriminacije žensk](#), ki Sloveniji nalaga, naj ustrezno vključi načela nediskriminacije in enakosti žensk in moških v izobraževalne politike, nacionalne učne načrte in s tem povezane dokumente ter v osnovno in stalno izobraževanje učiteljev.

Brez usposobljenega pedagoškega kadra ne gre

Za poučevanje o medkulturni vzgoji in medkulturnem dialogu so ključnega pomena usposobljeni in ozaveščeni pedagoški delavci. Učiteljice in učitelji, s katerimi sodelujemo pri Humanitasu v okviru delavnic globalnega učenja, nam priznavajo, da je tovrstnih usposabljanj premalo, so nekontinuirana in predvsem prostovoljna, tj. prepuščena samoiniciativnosti posameznika.

Kako lahko pomagam(o) k uspešnejši integraciji priseljencev?

Spodbudite šole, da v sodelovanju z NVO in drugimi strokovnjaki pripravijo učno gradivo, prilagojeno otrokom priseljenecem.

Ustvarite most: učencu priseljencu poiščite "zaveznika" v razredu ali v paralelnih oddelkih.

Čeprav je vloga izobraževalnih politik po mnenju strokovnjakov v okviru integracije ključna, je po [indeksu MIPEX](#) izobraževanje označeno kot eno najšibkejših področij. V Sloveniji so pedagoškim delavcem v pomoč [Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrte in šole](#), v katerih je veliko dobrih predlogov in idej, a je hkrati vsaj tako primerna skrb, kako te smernice uresničevati, še zlasti z vidika sistemskih, finančnih in kadrovskih zmožnosti posameznih šol.

Le z zadostno stvarno in tudi finančno podporo bi bili izvedljivi predlogi teh smernic za tesnejše sodelovanje z nevladnimi organizacijami, ki bi v šolah lahko izvajale delavnice medkulturnega dialoga in razvijale medkulturne kompetence.

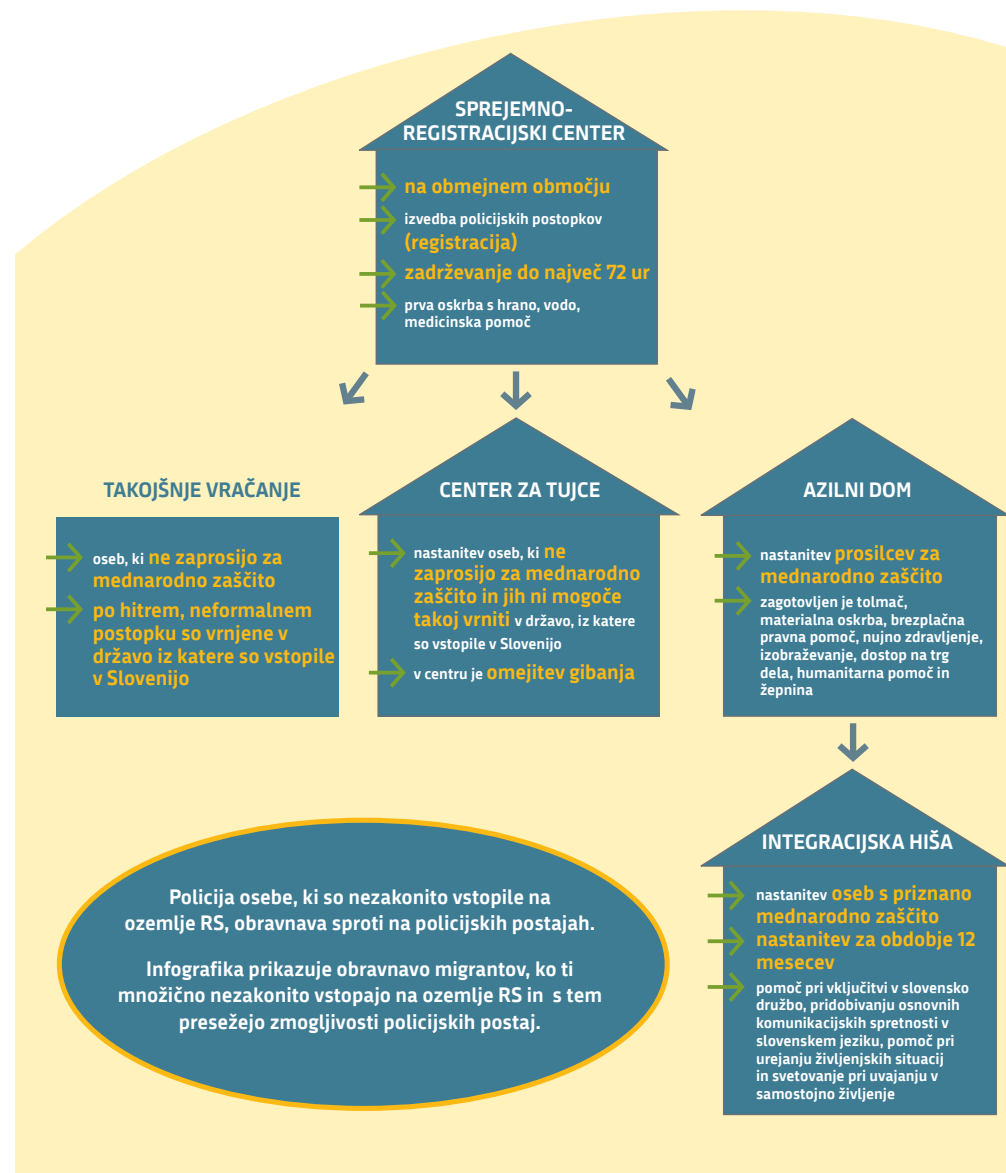
Vse v rokah posameznika?

Pri [društvu Humanitas](#) že več kot 15 let razvijamo in izvajamo izkustvene delavnice, v okviru katerih učencem in dijakom, pa tudi njihovim učiteljem in učiteljicam, ponudimo izkušnjo, priložnost podoživeti stiske, kršitve pravic, občutke drugega. Le z zavestnim vživljanjem v drugega se lahko njihova prepričanja postopno spremenijo, hkrati pa na ta način njihovim lastnim predsodkom nastavimo ogledalo. S pomočjo spodbujanja empatije marsikdaj uspemo razbiti tudi najbolj trdno zakoreninjene predsodke. V okviru delavnic s predstavitvijo konkretnih števil in trendov ter srečanjem z gostom razblinimo tudi napačne stereotipe o migracijah, ki – če jih v družbi vsi skupaj ne naslavljamo dovolj pogumno – postanejo »edina resnica«. Delavnice izvajamo s pristopom globalnega učenja, ki udeležence postopno vodi od védenja k skrbi, od skrbi k občutenju in od občutenja k delovanju.

Trenutno stanje šolam ne omogoča, da bi se odločile za plačljive delavnice s temi vsebinami, zato te vsebine še vedno ostajajo »nadstandard«, namesto da bi bile nujna osnova vključevanja in integraciji. Ob branju Smernic se kar samo ponuja vprašanje, koliko v dokumentu navedenih idej je mogoče uresničiti skozi šolski proces v okviru zmožnosti vrtca, šole, dijaškega doma, koliko pa je vse skupaj odvisno od učiteljev samih, da se dodatno angažirajo zaradi lastne odprtosti, strpnosti in empatije. Dokler bodo to samo smernice, bo verjetnejši zadnji scenarij. V času globalnih tragedij ne smemo računati na »čim manj« ravnodušnih učiteljev.

Nasprotno, aktivno se moramo boriti proti temu, da bi poglede na svet krojila brezbržnost.

POSTOPEK OBRAVNAVE MIGRANTOV OB NEZAKONITEM VSTOPU V SLOVENIJO

Izkušnja z begunci v Vrtcu Vrhnika

Marta Samotorčan, ravnateljica Vrtca Vrhnika

V Vrtcu Vrhnika smo bili od oktobra 2015 do marca 2016 intenzivno vpeti v begunsko problematiko, saj je Vlada RS za prehodni nastanitveni center za begunce določila tudi nekdanjo vojašnico na Vrhniki. Tako smo postali neposredni sosedje begunskega centra.

Danes vemo, da bi bila situacija veliko manj stresna, če bi bili pravočasno in verodostojno obveščeni ter bi se predhodno poglobljeje seznanili s to problematiko.

Prva čustva, ki smo jih ob tem novem dejstvu občutili, so bili strah, ogroženost ter velika odgovornost vseh zaposlenih za varnost otrok. Toda takoj smo se morali soočiti z novonastalim položajem in organizirati delo v novih okoliščinah. Vse starše smo obvestili o nastanitvi beguncev in sodelovanju z vodstvom centra o dodatnih varnostnih ukrepih – zaradi občutka varnosti smo zagotovili navzočnost varnostnika v času bivanja otrok v vrtcu. V prvem obdobju od oktobra do konca novembra nam je uspelo, da je delo potekalo nemoteno. Sodelovali smo z vodstvom centra, v vrtcu zbirali obleko, obutev in igrače in jih posredovali centru.

Ob drugem valu, ko so prehodni center spremenili v nastanitveni in so se vmes zgodili še teroristični napadi v Parizu in drugod po Evropi, pa je strpnost vseh popustila. Zelo nestrpen je bil odziv staršev, pa tudi nekaterih zaposlenih, strah in negotovost sta se vrnila v naša občutja. Ponovno tudi zaradi nepravočasnih in premalo verodostojnih informacij ter nepoznavanja problematike.

V vrtcu smo sprejeli dodatne varnostne ukrepe, starše smo sproti obveščali o vsem pomembnem v zvezi z begunci, v obveščanje pa se je vključila tudi občina, ki je občane seznanjala o številu in statusu beguncev v centru. Njihovo število je bilo omejeno – do 200, večinoma so bile tu nastanjene družine in po prvih burnih odzivih se je situacija nekoliko pomirila in normalizirala. V marcu so nato center zaprli.

Ob tej izkušnji se je pokazalo predvsem, da smo na deklarativni ravni lahko zelo strpni, v resnici pa smo zelo slabo pripravljene sprejemati drugačne kulture. Zato smo se odločili, da se bomo v naslednjih dveh letih prednostno ukvarjali z otroki priseljencev, ki so že vključeni ali se bodo še vključili v naš vrtec.

Namen prednostne naloge je **preveriti prakso vključevanja otrok iz različnih kulturnih in jezikovnih okolij ter ozavestiti, obogatiti in dopolniti delo na tem področju**. Naš cilj je poglobiti znanje in vedenje strokovnih delavcev o potrebah in pravicah teh otrok ter poiskati optimalne rešitve za čim boljše in čim lažje vključevanje teh otrok med vrstnike v oddelku. Ob tem bomo zavestno vključevali in upoštevali načela kurikulumuma; še zlasti načela razvojno procesnega pristopa, načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti verbalizacije in drugih načinov izražanja, načela enakih možnosti med otroki in načelo multikulturalizma.

V akcijski načrt smo zapisali, da bomo to uresničevali s prilagajanjem načina dela individualnim potrebam posameznega otroka, s sodelovanjem z zunanjimi sodelavci, s skrbjo za komunikacijo in razumevanje slovenskega in materne jezika otroka ter z razvijanjem večkulturnosti. Pomembno je tudi sodelovanje z vsemi starši, tako domačimi in priseljenimi, ter tudi izobraževanje strokovnih delavcev vrtca in tudi staršev.

Z izobraževanjem želimo predvsem vplivati na presejanje subjektivnih teorij ter opolnomočiti vse udeležence za sprejemanje in zagotavljanje enakih možnosti za vse otroke. Tako bomo boljše pripravljene na nove izzive, ki jih pred nas postavlja čas, v katerem živimo.

Kje lahko dobite več informacij? S kom se lahko povežete?

Pri delu z begunci in migranti ter za njih ne boste nikoli sami. Z vami lahko sodelujejo nevladne organizacije. Prostovoljske pobude in zbiranje materialne ter denarne pomoči med drugim koordinirajo:

[Slovenska filantropija](mailto:info@filantropija.org), info@filantropija.org, 01 430 12 88, 041 654 726.

[Rdeči križ Slovenije](mailto:rdeci.kriz@rks.si), rdeci.kriz@rks.si, 01 24 14 300.

[Slovenska karitas](mailto:info@karitas.si), info@karitas.si, 01 300-59-60.

[ADRA Slovenija](#)

[Društvo Odnos](#)

[Zveza prijateljev mladine Slovenije](#)

[Skupnost Pomagajmo begunskim otrokom](#)

[FB skupnost Pomagajmo beguncem](#)

[Človekoljubno dobrodelno društvo UP](#), 031/ 569 340 (Faila Pašić Bišić).

Ministrstvo za javno upravo išče dodatne možnosti pri zagotavljanju namestitvenih kapacitet, ki bodo ponujene s strani zasebnikov v najem ali v brezplačno uporabo. Več informacij kot tudi vloga za oddajo nepremičnin je v: [Povabilo k oddaji stanovanj v lasti fizičnih oseb v najem za potrebe premestitve beguncev](#).

Prek spletne platforme [Refugees Welcome](#) (nastala v okviru Društva Humanitas in RAUM AU), ki povezuje begunce in posameznike, ki jim želijo ponuditi prostor za bivanje ter s tem prispevati k njihovi integraciji v slovensko okolje.

Z nami se lahko povežete preko naslova pomoc.beguncem@gov.si oz. obrazca na spletni strani [Pomoč beguncem](#).

In ne pozabite. Svetovni splet je odličen vir dodatnih idej in pobud pri delu z migranti in begunci. Preverite tudi [tukaj](#).

www.pomoc.beguncem.gov.si
www.gov.ukom.si